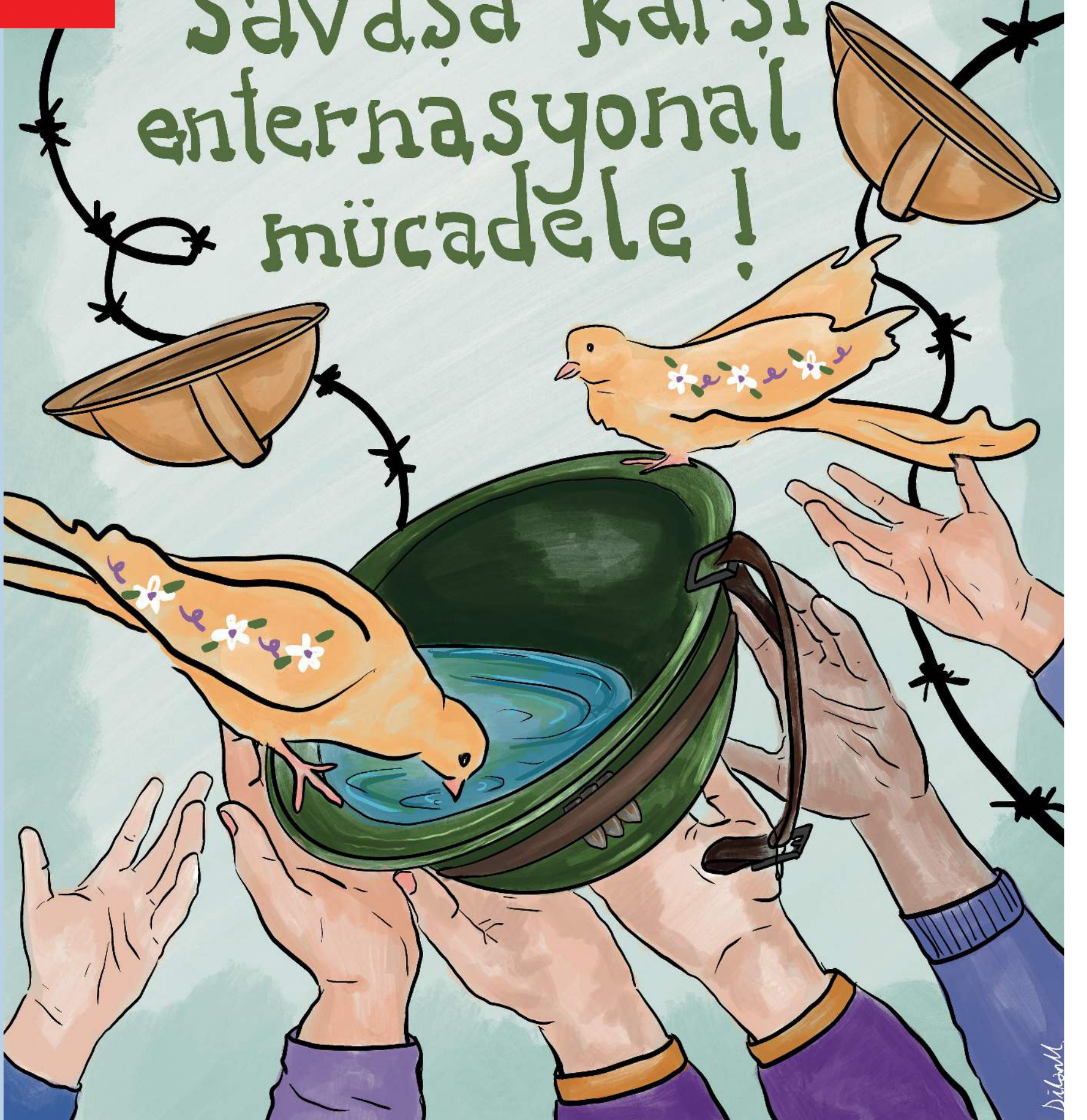

5 Temmuz 2025 Cumartesi ♦ Sayı: 180

evrensel

ekmek ve gül

savaşa karşı
enternasyonal
mücadele!

/EkmekveGül

posta@ekmekvegul.net

@ekmekvegul

@ekmekvegul

/ekmekvegul

Dilber

İÇİNDEKİLER

Yaşamak için "Ali Cengiz" oyunları.....3	Sıla Altun
Adım adım işsiz bırakma: Salcomp örneği.....5	Berivan Balkay
Fabrikadan ibaret bir hayat, hayat mıdır?.....6	Adile Doğan
İlk grev, ilk heyecan.....6	Dilara Kanık
İki eltinin hayatta kalma mücadelesi.....8	Şirvan Işık
Zeytin ağaçlarına sarılacağız, topraklarımıza sahip çıkacağız.....8	Sıla Sürmeli Necla Alikoç
Başkalarının hayalleri için çalışanların duyguları.9	
"Aile değil, işçiyiz": Devleşen kârlar karşısında eriyen hayatlar.....10	Merve İlhan
Altı ay zamsız çalışmak değil de iş yavaşlatmak mı günah?.....11	
Evden uzak, yeni bir yaşam hayali.....11	Nisa Özkan
"Adalet, saygı ve insanca yaşam istiyoruz.....11	
Görsünler halimizi artık!.....11	
Neden arabuluculuk istemiyoruz?.....12	
Enternasyonal mücadeleyi büyütme zamanı.....14	Ela Eva
Nedir bu emperyalizm?.....15	Olca Geridönmez
Kadınlar Türkiye gündemini yorumluyor.....16	Neslihan Karyemez
Kürtaj yaşağının tanıklarının hikayesi.....17	Ezgi Tatlı
KİTAP.....18	
Bavulum cebim kadar boş.....19	Fatma Koç
Nereden çıktı bu tatil?.....19	Filiz Gür
Gökyüzü ortak, sofrası ortak, hayaller ortak.....20	
"Geçinmek nefes almak olmuş".....21	Nevruz Mersin Sibel Kaygusuz
"Çocuklarımızın geleceğinden çalışıyorlar".....21	Aycan Akar
Yeni bir yolun umut ışığı.....22	Esin Coşkun
"Emeğimizin karşılığını almak için mücadeleyi büyütüyoruz".....22	
İşin yorgunluğunu Mukadderat filmiyle attık.....23	Sibel Alkan
"Laikliği ve sanatı savunacağız".....23	Yağmur Su
Toprağın üstünde halk, altında sömürü var.....24	Havva Meşe

Bir dilek tut yıldız kayarken...

İsrail'in İran'a saldırmasının ardından İran'ın da misilleme yapmasıyla 12 gün boyunca füzeler, uçaklar havada uçtu. Bu süreçte yayınlanan bir video viral olmuştu. Videoda çocuklar gökyüzünden geçen füzeleri kuyruklu yıldız zannederek "Haydi dilek tutalım" dedikleri görülüyordu. Çocuklardan biri "Ne kuyruklu yıldızı, onlar füze" diyordu tedirgin bir sesle.

Ortadoğu'da "savaşa şahit olan kuşaklar" eskide kalmış bir terim değil, dönemsel olarak güncellenen, neredeyse tüm kuşakların kuyruklu yıldızlara hasret, bombaların gölgesinde yaşadığı bir gerçek.

İçinde yaşadığımız coğrafya hepimizi etkilerken bu topraklarda hüküm süren sermaye sınıfının temsilcisi devletler ve emperyalist ülkeler, Ortadoğu'da yaşayan tüm halkları bir "eve"

bile ihtiyaç bıraktı. Birçok kadın yıllar boyunca sordu durdu: Sahi ev neresi?

Ev bazen tüm yükünü sırtlandığın, çoluk çocuk, yaşlısı, hastası fark etmeden baktığın bir yer, mesaiyi mesaiyle kovaladığın çalışma tezgahın, iki kuruş daha ucuz alışveriş yapabildiğin mahalle marketin, akşam pazarın, dikişleri peş peşe dizdiğin dikiş makinesi masan, geleceğe kaygıyla bakarken oturduğun sınıfın, türlü şiddetlere rağmen kıvrandığın kanepen ve on dakikayla sınırlı olan çay molandır; bazen de yaşayabilmek için hayatını tek bavula sığdırıp düştüğün yollardır.

Huzurlu ve güvenli, insanca bir yaşam sürdürdüğümüz çatıya hasret bir yaşam sürdürmek hepimizi öfkeliyor.

Temmuz dergimiz kadınların öfkeli olduğu her şeyi içeriyor ama en önem-

lisi aksiyon almanın yollarını arıyor. Dergimizin bu sayısı bir yandan Elazığ'da ve Artvin'de yeni kadın birliklerinin kuruluşunun habercisi, öte yandan Şimşek- Erdoğan'ın mali programlarını, hükümetin "aile on yılının" tartışmalarındaki fırsatçı yaklaşımını teşhir etmeye devam ediyor.

Kadınlar bu sayıda yaşamlarına, zeytinliklerine, emeklerine, birbirlerine sahip çıkmanın olanaklarını tartışıyor, mücadelenin önünü kesen tüm düğümleri tek tek açmaya kafa yoruyor. Kadınların mücadelesi sınırları aşmaya çağrı yapıyor, hakim sermaye devletlerine ve hayatlarına tahakküm kuran emperyalizme karşı yeni mücadele cephelerinin kurulması gerektiğini vurguluyor.

Yıldızlar kayarken dilek tuttuğumuz günlerin umuduyla...

Kapak çizimi: Dilan Mine Uğurlu/Ekmek ve Gül | Sunu görseli: Canva Pro

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

evrensel

Günlük EVRENSEL Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli
Bülten Basın Yayın Reklamcılık
Tic. Ltd. Şti.
Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz
Genel Yayın Yönetmeni: Hakkı Özdal
Sorumlu Yazışları Müdürü: Sadık Murat Uysal

Yönetim Yeri: Adres:
Gülbahar Mahallesi, Oya Sokak, Tümer Plaza No: 7, Kat: 4
Daire: 9 34394 Şişli/İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaaz Dağıtım AŞ **İstanbul Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Osmanağa Mah. 31/43 Sk. No:6/2 Esenyurt/İstanbul **Adana Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA **Ankara Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Saray Osmanağa Mh. Sütçü İmam Sk. 2108 Sk. No: 33 Pursaklar/ANKARA **İzmir Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Metal İşleri San. Sit. 2. Cadde No.93 Kısıkköy, Menderes/İzmir **Trabzon Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik Matbaacılık ve Kağıtçılık AŞ Araklı Yolgören Mah. Dedekorkut Cad. No: 55 dd Araklı/Trabzon

İşçi kadınların gerçeği:

Yaşamak için “Ali Cengiz” oyunları

Sıla Altun

Geçtiğimiz günlerde kabine toplantısı sonrası konuşan Cumhurbaşkanı Erdoğan, “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi kökleştikçe Türkiye Yüzyılı’nın inşası inşallah daha da hızlanacak” ifadelerini kullanmıştı. Evet, bir şeylerin inşası gerçekten de hızlanıyor. Ancak bu hızlanan inşaa ne menem bir şeydir, bunu anlayabilmek için son süreçte yaşadıklarımızı bir gözden geçirmemiz gerekiyor.

Sermaye sınıfı daha rahat nefes alsın diye

İktidarın Şimşek Programını uygulama noktasındaki ısrarları işçi ve emekçi kadınlar açısından yoksullaşma, esnek çalışmaya zorlanma ve işsizlik biçiminde sonuçlandı bu süreçte. Yüksek faiz uygulamaları sermayeyi beslerken işçi ve emekçi kadınların ücretlerinden kesilen vergilerin çoğu sermayeyi büyütme harcandı. Bunun karşılığında iktidar kamuda tasarruf dedi, kamusal hizmetlerde ve işçi, emekçilerin servis, kreş, sağlık, eğitim gibi haklarında kısıtlamalara gitti.

Ücretler gün geçtikçe erirken ücretlere gelen zamlar kuş yemi kadar kaldı, kısa bir süre sonra da enflasyon karşısında buhar oldu. Öyle bir asgari

ücret gördük ki bu yıl, belirlendikten iki ay sonra açlık sınırının altında kaldı. “Herkes asgari ücret almıyor ki” dediğinizi duyar gibiyim. Ancak ortalama ücretler de gittikçe asgari ücrete yaklaştırdı, 2012’de ortalama ücret asgari ücretin 2,3 katı iken 2022’de 1,6 katına geriledi, “ortalama olan asgari” oldu. (DİSK-AR Asgari Ücret Araştırması 2025) Gel gör ki sermaye için bunlar da yeterli gelmedi, bazı patronlar “Dolar 60 lira olursa rahat nefes alırız” bazıları “Sosyal yardımlar asgari ücretle çalışanlara verilsin”, çoğu “Kadınlar da esnek bir şekilde hem çocuğa baksın hem bana çalışsın” dedi. Bazı patronlar zam isteyen işçilerine “batarız” dedi, bazıları gerekçesiz işten çıkartmalara, istifaya zorlamalara başladı.

Bu süreçte işsizlik tehdidi işçi ve emekçi kadınlar üzerinde, her an serbest bırakılmaya hazır bir giyotin gibi kullanıldı. Kendisine yatlar, yalılar alan İş Gıda patronu gibi birçok patron konkordato ilan etti, onun faturasını da üç kuruşa saatlerce emek sarf eden işçi ve emekçi kadınlara kesti. Güvenceli görülen fabrikalarda toplu işten atmalar başladı, 2025’in ilk çeyreğinde sanayide kadın istihdamında 81 binlik bir kayıp yaşandı. Birçok kadın işçi sendikalaşmak, yaşanılabilir bir ücret isterken

ya da “Aman bir işe bulaşmayayım. Düşük ücrete, ustabaşının küfürlerine, günde 16 saat çalışmaya biraz katlanayım, eninde sonunda rahatlatılmeden işten atıldı. Devlet ise olanları izledi, “işleri patronların lehine nasıl kolaylaştırabilirim” diye düşünürken, -Başpınar’da da gördüğümüz gibi- müftüsünü, valisini, polisini yaşadığı sefaletle karşı mücadele etmeye karar veren kadınların üzerine sürdü.

Tüm bu politikalar ve daha fazlası sermaye sınıfı rahat nefes alsın diye yapıldı ama çocuğunun beslenmesini, evinin kirasını, şiddetten nasıl kaçacağını, rahat bir emekliliği, emeğinin karşılığını düşünen kadının alabileceği bir rahat nefesi düşünen kimse olmadı. Yani bu süreçte yoksulluğun, güvencesizliğin, açlığın hüküm sürdüğü bir düzenin inşası hızlandı.

“Bu böyle gitmez” sesleri gürleşiyor

İşçi ve emekçi kadınların üzerindeki ekonomik yük ve sömürü artırılırken bu sömürüyle elde edilen zenginliği elinde biriktirenlerin iktidarı, gücünü pekiştirmek için elinden geleni arkasına koymadı. İmamoğlu’nun tutuklanması, İBB’ye dönük operasyonlar biriken zenginlik üzerindeki kontrolü kaybetmemenin derdinde olan iktidarın attığı çarpıcı adımlardan oldu. Bu süreçte AKP iktidarının politikalarından yılmış olan, başta kadınlar olmak üzere, işçi ve emekçiler

biriktirdikleri öfkeyi boşalttı. Aylardır devam eden grevler, direnişler, öğrenci ve kadın eylemlerinin biriktirdikleri 19 Mart sürecinde demokrasi, insanca yaşam, eşitlik gibi taleplerle alanlara taşıdı. Ancak iktidar her alanda gücünü sağlamlaştıracak adımlar atmaya sürdürdü, İstanbul’dan sonra İzmir’de CHP’ye yönelik operasyonlar düzenledi. Demokrasi için sokağa çıkan binlerce genç polis şiddetiyle ve işkencesiyle karşılaştı, gözaltılarda yaşanan cinsel saldırı ve taciz haberleri hepimizin kulağına ulaştı. Bir karikatür dahi, iktidarın şiddetle kendisini güçlendirme çabalarının parçası oldu; 19 Mart sürecinde kadın yurtlarını “basarak” toplu taciz gerçekleştiren cihatçı bir çete, işçi ve emekçilerin demokrasi, insanca yaşam, eşitlik gibi taleplerine kapatılan Taksim Meydanı’nda devletin izniyle gövde gösterisi yaptı. Aynı gün Ankara’da Özel Öğretmenler Sendikası’ndan öğretmenler yerlerde sürükleneye sürükleneye gözaltına alınıyordu.

Karanlık bir tabloyla karşı karşıyız ve bu tabloyu hemen hemen her birimiz görüyoruz. Cumhurbaşkanı’nın sözleri bu tabloyla birlikte gerçek anlamını kazanıyor. Tek adamın yönetimi sağlaştıkça işçi ve emekçi kadınlara şiddet, yoksulluk, yoksunluk, güvencesizlik ve en nihayetinde kara toprak dışında bir şey vadetmeyen bir sistemin inşası hızlanıyor. Bir yandan da “Bu böyle gitmez” sesleri gürleşiyor. Ama henüz bu sesler, ortak bir eyleme dönüşebilmiş değil.

Kadınların yaşam kumarı

İşçi ve emekçi kadınlar, bahsettiğimiz tüm karanlık tablo içinde hayatını idame ettirebilmek için türlü Ali Cengiz oyunlarına başvuruyor. İş yerindeki ücret düşüncesi evlere gündeliğe gitme, fazla mesaiye kalma, kredi çekme, kredi ya da kredi kartı borcunu başka bir krediyle kapatma, Tiktok yayınından para kazanmaya çalışma, örgütlenmekten ve ses çıkartmaktan uzak durma... Kadınlar iş yerlerinde, fabrikalarda geçmişte güzellik ürünleri içeren kataloglarla bölüm bölüm gezerken şimdi “doğal ilaçlar ve alternatif tıp” gözde hale geliyor. Baş, boynu, dizi ağrıyan yine kendi iş arkadaşları tarafından hazırlanan bu “kocakarı” ilaçlarını satın alıyor; bazıları internetten, oradan buradan topladığı tariflerle evdeki vaktini de bu ilaçları yapmaya ayırıyor ve ➡

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

bunları satarak ek gelir getiriyor.

Çalışma koşulları ağırlaştıkça ve ücret-

ler düştükçe kadınlar daha fazla içine kapanıyor, var olan sınırlı boş vakitlerini bu hayatta kalma taktiklerini uygulayarak geçirmeyi tercih ediyor. Sosyalleşmek, yanındakini tanımak ve onu anlamak, yaşadıkları sorunlara karşı kafa kafaya verip çözüm bulmak için kullanabileceği alanlardan da uzaklaşıyor. Buralardan uzaklaştıkça da tüm işçi ve emekçi kadınların yaşadıkları sorunlar, sadece ve sadece kendi sorunları oluyor, “Buna karşı ben böyle bir çözüm buldusam yanımdaki de bulsun o zaman” diyerek kendi sınıfına ve nihayetinde kendisine de sırtını dönüyor. Aslında kadınlar, sermayenin kendilerine dayattığı orman kanunlarını, bu kanuna uyumlu bir biçimde aşmaya çalışıyor. Bu kanunlara uygun yollar bulurken patronlar bu yolları da kendisi için zenginleşmenin bir aracı haline getiriyor. Ne de olsa tüm hayatını çalışmak üzere yaşayan kadınların varlığı, hem düşük ücret vermenin hem insanlık dışı çalışma koşullarının patronlarca daha rahat bir şekilde uygulanmasını da sağlıyor. Kadınların mesaipleri bittikten sonra evlerine aldıkları parça başı işler de düşük ücrete ve güvencesizliğe boyun eğen kadınların varlığını kendileri için kâra dönüştüren başka patronları zenginleştiriyor. Kadınlar bir nevi hiçbir zaman kazanamayacakları bir kumar oyunu oynuyorlar ancak her zaman kazananın oyunun kasası olduğu gerçeğini unutuyorlar.

Elbette kimseye “Sen gündeliğe gitme, ek iş yapma, şu el yapımı kremi satma” deme gibi bir haddimiz yok. Ancak kadınların günü kurtarmak için giriştikleri oyunlar, tüm hayatlarını kontrol eder düzeye geldiğinde, kendilerine zor gelen o “güven, birleşme, mücadele” üçgeninden onları uzaklaştırdığında, her gece kafalarını yastığa koyduklarında dahi çalışmayı düşünür hale geldiklerinde sömürü sisteminin yarattığı dipsiz kuyunun daha da derinlerine düşüyorlar.

Sonucunda da işçi ve emekçi kadınlar yalnızca kişi değil, topyekun bir şekilde kendi kuyruğunu yutan bir yılanla dönüşüyor. Bu yılan, mitolojideki anlamıyla sürekli bir yıkım ve yaratımı değil, sadece sonsuz bir çaresizlik döngüsünü ifade ediyor işçi ve emekçi kadınlar açısından. “Bu böyle gitmez” derken dişlerini ayırmıyor kuyruklarından kadınlar.

“Eee anlattın anlattın, içimizi kararttın” diyor olabilirsiniz. “Başka bir seçeneğimiz yok hayatta kalmak için elimizden geleni yapıyoruz” da diyor olabilirsiniz. Biz de orman kanunla-

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Fotoğraf: Unsplash

rının, Ali Cengiz oyunlarının, türlü türlü katakullilerin dışında başka bir seçenek daha var diyoruz. Ancak o seçeneği görmezden gelmeye bir yandan patronların egemenliği tarafından itiliyoruz, bir yandan da bunu görmezden gelmeyi seçiyoruz. Bu gerçekleştikçe kuyruğumuza daha sıkı kenetleniyoruz.

Dişlerimizi kuyruğumuzdan çekmek için “Bu böyle gitmez”den sonra sormamız gereken ilk şey ise, “Nasıl gitmeli o halde” sorusu oluyor. Bunun cevabı yine işçi ve emekçi kadınların istekleri, hayalleri, ihtiyaçlarından geçiyor.

Nasıl ilerlemeliyiz?

Çocuğunuzun daha iyi bir geleceğe sahip olmasını, ödemelerinizi dert etmemeyi, gerçek bir tatil yapmayı, seçim iradenizin gasbedilmediği, şiddetsiz, barış içinde bir hayat sürmeyi

hayal ediyor olabilirsiniz. Bunu iş yerinizde, mahallenizde, okulunuzda yanınızda oturan, çalışan kadının da istediğini bilmek gerekiyor. Kamu Çerçeve Protokolü kapsamında, dalga geçer gibi verilen zam teklifine karşı iş bırakan kamu işçisi kadınlar bunu biliyor. Kayseri’de Erciyes Üniversitesi Hastanesinde çalışan sağlık işçisi kadının şu sözlerini hatırlayalım: “Evine ekmek götüremeyenler var, çocuğunun okul masraflarını karşılayamayanlar var. Ben sadece kendim için değil, tüm arkadaşlarım için konuşuyorum.” İzmir Büyükşehir Belediyesinde greve çıkan on binlerce işçinin arasındaki kadrolu işçilerin aynı iş yaptıkları iş arkadaşlarının ücretlerinin yükselmesi ve kendileriyle eşit ücret alması talebini hatırlayalım. İzmir’de bir hastanede çalışan sağlık işçisi kadınların İŞKUR üzerinden gelen işçi kadınları gördüklerinde

yaşadıkları emek sömürüsüne karşı birleşmeye karar verdiklerini hatırlayalım. Bunlar ve bunun gibi örnekler Ekmek ve Gül’ün sayfalarında aylarca yer aldı, almaya da devam edecek.

Tüm bu örnekler ve daha fazlası, oyunların artık patronların lehine işlediğini anladıktan sonra kendi oyununu kurmak için bir araya gelen kadınların hikayeleri. Bu kadınların her biri az önce bahsettiğimiz oyunları deneyen, hayatta kalmak için denemeyi hâlâ sürdüren kadınlar olabilir. Ama temelde bir fark var. Bu kadınlar birbirlerini tanımaya çalışan, dertlerini ortaklaştıran, her koyunun kendi bacağından asılmadığını gören ve ortak çıkarları olduğu için birbirine güven duyan kadınlar. Yanındaki arkadaşını “Benim derdim kendime” dediğinde, kendisinin de bir dönem böyle düşündüğünü ancak bunu nasıl aştığını bilen ve arkadaşının da bu düşünceye ikna etmek için çaba sarf eden kadınlar.

Bugün Ali Cengiz oyunlarına bel bağlamaktan ziyade gözümüzü dönmemiz gereken yer burası olmalı. Madem ortak isteklerimiz ve hayallerimiz var; bunlar için bir araya gelerek dişlerimizi kuyruğumuzdan kurtaralım. Ve daha da önemlisi, sivriltiltiğimiz dişleri, bizleri kendi kuyruğumuzu ısırarak zorunda bırakanlara çevirelim. Bu düzene olan mahkumiyetimizi sona erdirmek ancak ve ancak kurduğumuz birlikteliklerin kendi patronlarımızın yanı sıra onları koruyup kollayanlara, onların egemen olduğu sisteme karşı da dış göstermekten geçiyor.

Adım adım işsiz bırakma: Salcomp örneği

Berivan Balkay
İstanbul-Esenyurt

Kadınlara her fırsatta “müjde” vermek isteyen AKP hükümeti bu kez de önümüzdeki on yılı kadınların burnundan nasıl getiririzin peşinde. AKP’nin esas müjdesi, kadınların yaşamlarına müdahale, güvencesiz ve en ucuzla çalıştırma hiç şüphesiz. “Aile on yılı” ise iktidar için bu süreci pekiştirecek en güzel kılıf. Kadınlar doğuracak ama devlet, doğan çocukları koruma altına almayacak, insan gibi yaşam şartları sunmayacak. Bu süreçte kadınlara “dizini kır evinde otur” demenin yanı sıra “dizini kır, ucuza kölece çalış” da diyor iktidar. Özellikle Şimşek Programı’yla kadınların güvencesiz çalışma koşullarına itilmesinin somut örnekleri var. Salcomp bunlardan biri. Bu örneği, Salcomp metal fabrikasında çalışan ve adeta sendika-hükümet iş birliği ile zamanla işten atılan kadınlardan dinleyelim.

“Biz kadınlar birlikte durabilirdik”

Filiz daha önce tekstil atölyelerinde çalışmış, Esenyurt’a geldikten sonra düzenli bir iş ve geliri olsun diye bu fabrikada çalışmaya başlamış. Fabrikanın kurulduğu zamandan beri tüm zorluklara rağmen çalışmaya devam ettiklerini ancak günler, aylar geçtikçe koşulların daha da ağırlaştığını ve daha sonra işten çıkarıldığını anlattı: “Fabrika ilk kurulduğunda, daha prefabrik haldeyken, doğru düzgün yemekhanesi bile yokken çalışmaya başladım. Uzun zamandır iş bulamıyordum ve burada çalışmaya başlayınca biraz ekonomik olarak nefes alırdık diye düşündüm. Daha sistem yeni yeni oturuyordu ki sendika girdi fabrikaya. Biz de sendika ile beraber çalışma koşullarımızın daha iyi olacağını ve emekli olana kadar

burada çalışabileceğimizi düşündük. Ama böyle olmadı. Sendikanın tutumu, kadın işçilerin her fırsatta daha da ezilmesinin koşullarını oluşturdu. Hükümetin kadınlar üzerindeki politikaları bizim fabrikaya da sirayet etti. Sendika ve patron tam da durdukları yere göre hareket ettiler, ediyorlar da. Esas biz kadınlar içeride daha güçlü ve birlikte olmalıydık.”

“Tuvalete gitmeyelim diye sebiller uzağa taşındı”

Gülcan evli ve iki çocuklu bir işçi. Çocuklarının biri üniversitede okuyor. Daha önce hiç çalışmamış ve bu fabrika ile birlikte çalışma hayatına atılmış. “En azından sigortam yatsın” diyerek girdiği fabrikada yaşadıklarını şöyle anlattı: “Sürekli baskı, sürekli mobbing, sürekli tehdit ile yürütmeye çalıştıkları bir sistem vardı içeride. Su içip tuvalete gitmeyelim diye sebilleri bile uzağa koymaya başladılar. Bizi giriş çıkışlarda arayıp adeta hırsız muamelesi yaptılar. Bir sürü arkadaşımız işten atıldı. Tüm bunlara bakınca sendikalı bir iş yerinde olmaz diyorsunuz değil mi? Peki sendika ne yaptı? Hiçbir şey. Zaten istenen de buydu, ilk başlarda günlük üretim sayımız bin civarıyken ustabaşlarının, takım liderlerinin baskısıyla 3 bin 500’ün üzerine çıktı. Ama bu kadar şeyi üretirken bizim yaşam koşullarımızda hiçbir değişiklik olmadı. Aldığımız maaş eridi gitti, toplu iş sözleşmesinden zaten bihaberdik, sorsak da yarım ağız cevaplar aldık hep. İş ve ev arası mekik dokurken görüştüğümüz psiko-lojik

şiddet, işten atılma tehditleri de cabasıydı. Kadınlar çalışıyor da bir sorun bakalım nasıl çalışıyor? O yüzden bizim müjdeye filan ihtiyacımız yok. Bizim insan gibi çalışmaya, çocuklarımız bir şey istediğinde gönül rahatlığıyla almaya ve güvenceye ihtiyacımız var.”

“Tazminatınız artmasın diye işten atıyoruz”

Sohbet ettiğimiz kadınlar işten atılma süreçlerine ilişkin birçok yer açısından örnek teşkil edecek önemli vurgular yaptılar. İşten atma süreçlerinde takım liderlerinin raporlarının önemli olduğunu söyleyen bir kadın, “İşten atmalar ekonomik durum gerekçe gösterilerek yapılıyordu veya küstahca, ‘Sizin burada çalıştığınız süre uzuyor ve tazminatınız artıyor o yüzden işten çıkarıyoruz’ deniliyordu. Ama işten çıkarma önceliği çalışma süresinin uzunluğu, yaş ve asıl olarak fabrikanın içinde kim haksızlıklara karşı ses çıkarıyorsa ona göre düzenleniyor” dedi. Kadınlar işten çıkarmaların Mehmet Şimşek ve hükümetin programlarının yürürlüğe girmesiyle yoğunlaştığını söyledi.

“İşsiz kalma baskısıya çalıştırılıyor”

Serpil sendikalaşma sürecinden sonra fabrikaya girmiş ve sendika ve işveren eliyle kadınların iş güvencelerinin ellerinden nasıl alındığını anlatıyor. “Ya çok genç kadınlar ya da orta yaşlı kadın arkadaşlar çalışıyordu bizim fabrikada. Hızlıca para biriktirip kendine bir gelecek kurma kaygısıyla genç kadınlar yoğunlukta çalışıyor. Özellikle pandemi-

den sonra da yoksulluğun artmasıyla orta yaşlı kadınlar en azından emekli olabilmek için girip çalışıyorlardı.

Evinde yaşadığı geçim sıkıntısı, zor hayatları, çocuk çocuk derdine bir de fabrikadaki ağır çalışma koşulları eklendi. Bizde zaten her ay bir maaş krizi vardı. Ya eksik, ya mesailer verilmemiş, ya kesintiler yapılmış oluyordu. Sürekli kadın istihdamından dem vuranlar, bir gün gelip görsünler kadınlar hangi koşullarda, hangi tehdit ve baskılar altında çalışıyor. Patron istediği zaman istediği gerekçeyle işten atıyor bizi; ne yiyeceğiz, ne içeceğiz kimsenin umrun-da değil.”

Hükümetten patrona İŞKUR fırsatı

Serpil hükümetin “kadın istihdamını artırıyoruz” müjdelerine karşı gerçek koşulların altını çizdi: “Bir tutturmuşlar kadın istihdamı diye. Bu model kadın istihdamı ancak patronlara yarıyor. İŞKUR üzerinden işçi alıp altı ay dolunca, sorgusuz sualsiz işten atıldı bir sürü arkadaşımız. Sözleşmeli olmayan arkadaşlarımızı da attılar topluca kaç kez. Aylarca işsiz kaldım ben de diğer arkadaşlar gibi. Öyle kolay değil kirani faturanı ödeyebileceğin maaşlı bir iş bulmak. Nereye girerseniz girin asgari ücret veriyor. Asgari ücretle ne ödeyeceğiz? Esenyurt’ta kiralar olmuş 15-20 bin, hangi parayla karnımızı doyuracağız? Bu koşullarda işten atılmamak için kadınlar çokça şeye boyun eğiyor. Kimse kalkıp da ‘kadınlara iş güvencesi, esnek çalışma’ getiriyoruz filan demesin.”

Salcomp, memleketin dört bir yanında patronlara teşviklerle, İŞKUR üzerinden sağlanan ucuz ve güvencesiz iş gücünün sadece bir örneği. Şimşek programının tahribatının sonuçlarını ise bundan sonra daha net göreceğiz gibi duruyor.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Fabrikadan ibaret bir hayat, hayat mıdır?

Görsel: Canva Pro Yapay zeka

Adile Doğan

İstanbul/Pendik

“**Kendini** tekrar eden günler. Hep aynı şeyler. Ne bir sosyalleşme alanı ne de başka bir şey. Sabahtan akşama kadar çalışıp kalan az zamanı da evdeki işler için harcadıktan sonra ne kalıyor ki geriye” diyor metal işçisi kadınlar. Eskiden arada bir dışarı çıktık. Bir çay içmeye veya bir arkadaş düğününe gitmek bile iyi oluyordu. Şimdi, uzun bir süredir geçim sıkıntısının dayattığı koşullar yüzünden işçi kadınlar her şeyden vazgeçmiş durumda. Bir grup metal işçisi kadınla sohbet ediyoruz. Üç yıldır aynı fabrikada çalışan Dilara başlıyor anlatmaya: “Evlenen bir arkadaşın düğününe birlikte gitmenin dışında hiçbir şey yapmamışız. Bir şey yapmaya niyetlendimizde ya paramız yoktu ya da son dakikada fazla mesai olduğu için planımız belirsizliğe ertelendi.”

Fabrikada altın günü

Çalışma koşulları oldukça kötü

olan bu fabrikada kadın işçilerin yaşadığı sorunlar had safhada. Yemek yerken “Acaba bu yemekten hangi böcek çıkacak” diye korka korka tabağını eşelemekten içtiklerin suyun dibindeki pisliğe kadar hiç de insanı olmayan koşullarda çalışıyorlar. Sayı baskısı, fazla mesaiye zorlama, her gün tutanak tutma artık bir ritüel haline gelmiş. İşçiler zaman zaman bunu değiştirmek için hamleler yapmış. Genelde birbirlerine olan güven sorunu ve patronun her hamleyi işten atmakla cezalandırdığı bu ortamda bazen kendilerine motivasyon noktaları bulmuşlar. Bunu da Asmin’den dinleyelim: “Evden ara sıra yemek getiriyordum. Sonra arkadaş grubumla şöyle yapmaya başladık. Kendimize günler belirledik ve sabah kahvaltısını birlikte evden getirdiklerimizle yapmaya başladık. Yemek molalarımızda bu durum bizim için bir etkinliğe dönüştü. Herkes evden tatlı, kek, kurabiye gibi şeyler getiriyor ve hep beraber yiyoruz. Böylelikle sosyalleşmiş oluyoruz. Mese-la pazar mesailerinde sabah

kahvaltısını yine organize edip birlikte yiyoruz.” Bu da bir şey mi! Altın günlerini de fabrikada yapar hale gelmişler. Altın dediğime bakmayın. Anlaşılsın diyerek altı günü yazıyorum. Zaten kim kaybetmiş ki altını bu kadar düşük ücretle çalıştırılan kadınlar bulsun. Neyse, başka bir grup da hem biraz birikim olsun hem de sosyalleşelim düşüncesiyle çay, yemek molalarında gün yapmaya başlamışlar.

Ölse de tazminat vermez

Aslında yoksulluğun ve fazla çalıştırılmanın bir sonucu olarak, işçi kadınlar tüm yaşamlarını fabrikaya adapte ediyor. Dışarıda aileleri, arkadaşları ve birbirleriyle zaman geçirmemeleri onlar için normale dönüşüyor. Bunun normal olmadığı aslında açıkça ortada. Elbette bunun farkındalar ama “Biz ne yapabiliriz ki?” noktasındalar. Bazen tepeleri atıyor, ani bir şekilde patlayıp sönüyorlar. Canına tak edenler ise tazminat ve benzeri haklarını bir çırpıda bırakıp gidiyorlar. Bu durumda

kazanan hep patron oluyor bu fabrikada. Özellikle patron işçiler üzerinde yarattığı imaj “Ben kimseye tazminat vermem” şeklinde ve işçiler de buna çok ikna olmuş durumda. “O patron ölse de bize tazminat vermez” diyorlar.

Ama şu an ufak da olsa burada başlayan hareket onların birlik olmaya zorluyor. Birbirlerine güvenmenin yollarını arıyorlar. Öncü olabilecek işçilerin şimdilik kendilerini geri çekmeleri bazen umutsuzluğu büyütüyor. Öncü işçilerin yaşadıkları sorun ise genelde kendilerine olan garip güvenleri, “Ben istesem yaparım ama buradaki bazı işçiler için değmez” demeleri. İşçilerin çalışma koşullarını ve yaşamlarını değiştirme potansiyelinin ortaya çıkabilmesi için birbirine güvenmeyi öğrenmesi ve birlikte hareket ettiğinde elde ettiği kazanımları görmesi gerekiyor. Bu kazanımlar sadece kendi fabrikasından ibaret olmak zorun değil. Yakın zamanda başarıya ulaşmış grev, direniş örneklerinden de dersler çıkarabilmeleri önemli.

Dilara Kanık

Gebze

Tüm hafta süren bunalımcı sıcaklardan buharlaşmak üzereydik ki havanın biraz serinlediği bir pazar gününde, Erik ağacının gölgesinde kısır ve çay eşliğinde sohbet etmek için petro kimya işçisi kadınlarla buluştuk. Pazar gününü pazartesiye bağlayan gece işe gidecek olmanın getirdiği tatlı uykusuzlukla gelmişlerdi buluşmaya. Greve çıkmış, üstelik başta kadınlar olmak üzere işçilere dönük saldırıların epeyce arttığı dönemde grevleri kazanım ile sonuçlanmışken biz de grevin onlar için ne ifade ettiğini, kazanımlarını konuştuk. İşçi kadınlardan Türkü, ilk defa greve çıktığını söylerken “İlk defa bir yerde sendikanın çalışıyorum ve kendimi oldukça şanslı hissediyorum” diyor. Daha önce hep depolarda çalışmış Türkü. Yevmiyeli bir şekilde ve hep gece vakti çalışmış çöçük çocuklarına bakacak kimsesi yokmuş. Greve çıktığında oldukça heyecanlı olduğunu söyleyen Türkü, “Orada oturduğumda, konuşmaları dinlediğimde, gelen ziyaretçileri gördüğümde şimdiye kadar yaptığım işlerin, çalışmaların boş olduğunu gördüm. Bu zamana kadar boş emek vermişim. Emegiimin karşılığı hiçbir şekilde alamamışım. İşçiymişim o kadar. Ama şimdi sadece işçi değilim. Örgütlü bir işçiyim” diyor.

“Sendika ile birlikte öğreniyorsun”

Sendikalı olan yerlerde yetkili olma, toplu sözleşme yaparak çalışma, toplu sözleşme taslağı hazırlanırken ve her aşamasında işçiye sorma, grev aşamasına gelindiğinde yine çalışan tüm işçilerle birlikte hareket etme... Maalesef süreç henüz örgütlü iş yerlerinin çoğunluğunda bile tam olarak böyle işlemiyor. Buna dair Oya, sürecin gerçekten işçilerin dahil olduğu şekilde ilerlemesi gerektiğini söylüyor ve sendikamızın işçiler için var olduğunu, onlara dayanak olurken işçilerin de sendikaya dayanak olması gerektiğini belirtiyor ve ekliyor, “Sendika

İlk grev, ilk heyecan

bize sormadan, bizim isteklerimizi sormadan, patron ile kapalı kapılar ardında sözleşme imzalarsa, işçilerin isteklerini karşılamazsa o sendikamızın anlamı olmaz. Sendikaların olması gerektiği pozisyon, yapması gereken bizim şu an örgütlü olduğumuz sendikamızın yaptığıdır.” Oya çalıştığı yerlerin çoğunun sendikalı iş yerleri olduğunu ve birçok sendika ile birlikte çalıştığını söylüyor. Özellikle kadın işçilerin çalıştığı yerlerdeki yasal haklarını bilmesi gerektiğini vurgularken birçok kadın işçinin haklarını bilmediğini de belirtiyor. Haklarını çalıştığı sendikalı iş yerlerinde öğrendiğini söyleyen Oya, “Sendikalı olmayan bir iş yerinde hakkın nedir, hukukun nedir bilmiyorsun. Senin kazanımların nedir bilmiyorsun. Ama sendikalı olduktan sonra her şeyin farkına varıyorsun. Sendika ile birlikte öğreniyorsun. Örgütlenmeyi de birlikte öğreniyorsun. Örgütlenmenin zaman başka haklar kazanabileceğini görüyorsun” diyor. Oya bir örnekle ne demek istediğini anlatıyor. Oya’nın daha önce çalıştığı bir iş yerinde işçiler her yerde kamera ile izleniyor. Ancak iş yerine sendika geldikten sonra bu duruma müdahale edip kameraları kaldırmışlar.

“Ne kadar güçlü ve iradeli olduğumuzu gördük”

Kadınların uğradığı haksızlıklar sadece kameralar ile sınırlı değil tabii ki. Mobbinge, tacize, baskıya, haksızlığa uğradıkları yerler çok fazla. Polonez işçilerinden Lezita’ya, Temel Conta’dan Tayaş’a, Deka Elektrik’e kadın işçilerin çalışırken yaşadıkları zorlukları konuşuyoruz. Oya anlatmaya devam ediyor: “Birçok fabrikada lavaboya kartla giden kadınlar var. Kadınların tuvalete kaç

dakika kaldığını takip ediyorlar. Bu bile bir baskı aracına dönüşüyor.” Şu an çalıştığı iş yerinde böyle bir durum olmadığını söyleyen Oya, kadın çalışan sayısının da yenice artmaya başladığını belirtiyor. “İlk geldiğimde ‘Burasi kadınlara göre değil, kadınlar yapamaz’ diyorlardı. Şimdi herkes birbirine alıştı. Kadın işçilerin de aynı işi yapabileceğini, herkesin birlikte çalışabileceğini gördük. Aynı zamanda bizim ne kadar güçlü ve iradeli olduğumuzu da gördük.”

Oya bu grevin ilk grevi olduğunu söylüyor. Greve çıkmadan önce fabrikada çalışan çoğu kişiyi tanımadığını söyleyen Oya bu sürecin işçilerin birbirlerine dönük önyargılarını kırışını vurguluyor: “Biz greve çıkınca kimin ne olduğunu gördük. Çadırda birbirimizi tanıdık, birbirimize daha yakın olduk. Greve çıktığımızda işçi olarak ne kadar güçlü olduğumuzu, yalnız olmadığımızı gördük. Siyasi partilerden, dermeklerden ve başka fabrikalardan gelen işçi arkadaşlarla biz aslında ne kadar güçlü olduğumuzu gördük.”

İşçi kadınlar sendikalı olarak çalışmanın, greve çıkmanın ve birlik içinde patrona karşı durmanın çok güzel bir şey olduğunu söylüyorlar. Bu birlikteliklerinin ve güçlerinin, iki sene sonra toplu iş sözleşmesi sürecine girdiklerinde de hatırlanacağına eminler.

“Kendini cephede hissediyorsun”

Grev sürecinde gösterdikleri dayanışma ve mücadeleden bahis açılıyor. Kadınlardan biri, “O çadırda olmayı kendimize görev bildik” derken bir diğeri her gün grev çadırında olduklarını ifade ediyor: “Tüm süreç boyunca, her gün sabahtan akşama oradaydık. Evlerimizden götürdüğümüz yiyeceklerle soframızı kuruyorduk.” Kadınlar-

dan bir diğeri ise grev çadırında olmayı şu şekilde tanımlıyor: “Kendini cephede hissediyorsun. Bir savaşta asker nasıl cephesini terk edemezse grevde de o işçi o cepheyi terk edemiyor.” Kadın grev sürecinde patrona karşı işçilerin bir duvar ördüğünü ve bu duvardan bir kişi dahi eksilirse patronun o duvarı yıkabileceği bilinciyle işçilerin birbirine kenetlendiğini söylüyor.

Türkü söze girip sabahları erken vakitte işçilerin birbirlerini arayarak, grev çadırına gitmek için birbirlerine çağırarak yaptığını söylüyor: “Çünkü gitmediğimiz zaman kendimizi eksik hissediyorduk.”

Oya da, Türkü de grev çadırına aileleriyle birlikte gitmişler. Oya’nın kızı grev türkülerini ezberlemiş. Türkü ise çocuklarının desteği ile daha da mutlu olduğunu anlatıyor: “Oğlum etraftan soranlara grevi anlatırken, ‘Annem bizim için böyle bir mücadele verdi. Bizim geleceğimiz ve haklarımız için uğraşıyor. Bize daha iyi imkanlar sağlamak için böyle bir mücadele verdi’ diyor hep. Bir anne olarak bana acayip gurur veriyor bu durum. Çocuklarımızın bunun içinde olması beni gururlandırıyor.”

Başlangıca da bitişe de işçiler karar verdi

Türkü, grevin bitmesine de hep birlikte karar verdiklerini söylüyor. Bu grevin ve toplu iş sözleşmesinin bir başlangıç olduğunu ifade ederken “Toplu sözleşme yapmanın, buraya dahil olmanın önemini öğrendim ve anladım” diyor. “Etraftan grev, grevde olan işçi gibi şeyler duyduğumda ‘Niye böyle şeyler yapıyorlar, ne istiyorlar, derdleri ne’ derdim” diyen Türkü, geçmişte asgari ücretle çalışmanın dahi kendisine lüks gibi geldiğini

ifade ediyor. Sendikamızın ne olduğunu, ne işe yaradığını, toplu iş sözleşmelerinin ve grevin önemini bilmeyince böyle olduğunu belirten Türkü, “Sendika bütün her şeyi yapıyor. Kendinden çok çocuğuna, çocuğuna, hayatına, maddiyattan maneviyatına her şeye yarıyor. Bunu iyi anladık.” diyor. Türkü olur da bu fabrikadan çıkarsa sendikasız bir yerde asla çalışmayacağını, bir yerde grev olduğunu görürse mutlaka ziyarete gideceğini belirtiyor.

“Önemli olan işçilerin dayanışmasıymış”

Türkü, artık her gün yeni bir şey öğrendiğini söylüyor: “Başka bir sürü iş yerinde haksızlığa uğrayan işçiler varmış. Sendikalı olmak için, ücretlerini alabilmek için uğraşan arkadaşlarımızı varmış. Ben bunları yeni yeni öğreniyorum. Bu fabrikaya girene kadar hakkın için bu kadar uğraşman gerektiğini, emek vermek gerektiğini ve zorlukları olduğunu bilmiyordum. Duyuyordum ama kulaklarım kapalıymış.”

Hak arayan işçilerin düşman ilan edildiği, sendikalı olmanın ve örgütlenmenin suç sayıldığı, birlikte hareket etmenin “öcü” olarak gösterildiği ve mutlak engellenmesi gerektiğinin boy boy anlatıldığı dönemde grev çadırı hiç boş kalmamış burada. Türkü, yaşamının bu kadar zorlaştığı zamanlarda yalnız olmadıklarını bilmenin, başka işçilerin de bu savaşta yanlarında olduğunu görmenin çok güçlendirici olduğunu söylüyor: “Bir insanı tanımak gerekli değilmiş. Böyle bir dayanışma da yan yana olmakmış önemli olan. Nerede olursan, hangi dilden, hangi ırktan, olursan ol fark etmez. Önemli olan işçilerin dayanışmasıymış.”

**Kadın işçilerin ismi güvenlik gerekçesiyle değiştirilmiştir.*

Fotoğraf: Ekmek ve Gül (Arşiv)

İki eltinin hayatta kalma mücadelesi: Güvencesiz döngüsü, yoksulluk sillesi

Şirvan Işık
Tekirdağ- Çorlu

Bugün sizlere tanık olduğum bir ailenin hikayesini paylaşacağım. İki eltinin dayanışma hikayesi bugün devletin iddia ettiği yaşam koşullarının tam tersini gösteriyor.

Yıllar önce Samsun Havza'dan çıkıp Tekirdağ Çorlu'ya yerleşen bir aile, oldukça kalabalık bir aile. Dört çocuk, dört yetişkin. Bu ailede iki elti bir arada yaşıyor.

Ailenin erkekleri sağlık nedenlerinden dolayı bir dönem esnaflık yapmış. Şu anda günübirlik işlerde çalışıyorlar. Hiçbir sosyal güvenceleri yok. İşin özünde aileyi geçindiren, alınacak kararlarda etkili olan bu iki kadın, iki elti olmuş.

Kadınları ilk tanıdığımda, "Ne iyi geçiniyorsunuz, abla kardeş gibisiniz." dediğimde büyük olan yani Ayşe, "Ne yapalım, başka çaremiz yok. Birbirimize ihtiyacımız var" demişti. Dayanışma içindeydiler ve aynı zamanda birbirlerine dert ortağı olmuşlardı.

Diğer elti Dilek'in kızı üniversiteyi yarıda bırakıp evlenmiş. Diğer üç erkek çocuk ise çeşitli fabrikalarda çalışıp çıkmış ya da çıkartılmışlar. Günübirlik, güvencesiz işlerde iş bulurlarsa çalışıyorlar.

Bu gençlerden birinin hayatı, çevremizde sıkça gördüğümüz gençlerin hayatını karartan alışkanlıklar yüzünden açmaza girmiş. Aile kendi çabalarıyla müdahale etmeye çalışmış, en

fazla eve kapatabilmiş; bu da çözüm olmamış. Devlete defalarca "Çocuğumuzu kurtarın, bizi bu durumdan kurtarın" başvurularına rağmen bir yanıt alamamışlar.

Çocuk tedavi yerine kısa süreli cezaevine gönderilip geri salınmış. Hiçbir şekilde tedavi edilmemesi, cezaevinden çıkınca iş bulamaması, bulduğu işlerde sabıkalı diye işe alınmaması bu genci tekrar eski hayatına itmiş. Bu dönemde evlilik dışı ilişkiden bir çocuk sahibi olmuş.

Sorunlar böylece katmerlenmiş. İki elti üzerindeki yük daha da ağırlaşmış çünkü ortada bakılması gereken bir bebek varmış. Bebeğin bakımı da bu kadınlara kalmış.

Daralma kadınlarla başlıyor

Hikaye ise burada başlıyor. Dilek, işten çıkıyor. Büyük elti Ayşe'nin emekliliğine iki sene kaldığı için, "Bari sen emekli ol, ben gencim. Çocuk büyüyünce işe tekrardan girerim" diyor. Ve böyle bir hayat sürdürmeye başlıyorlar.

Ailedeki tek çalışan Ayşe, yaklaşık 10 yıldır aynı fabrikada çalışmış. Maalesef son zamanlarda ülkemizdeki ekonomik durumlarla, iş yerlerinin daralmaya gitmesiyle birlikte ilk işten çıkarılmak istenenlerin kadınlar olması burada da gerçekleşmiş. Patron, "Zarar ediyorum, daralmaya gideceğim" diye Ayşe'yi ve diğer kadınları işten çıkartmış. İşten çıkarmalar paketleme bölümündeki ve grafikteki kadınlar üzerinden yapılmış.

Böylece bizim Ayşe işsiz kalıyor. Boş kalma gibi bir lüksü olmadığı için yapabileceği her türlü işe başvuruyor.

Güvencesizliğe mahkumiyet Çorlu'ya bağlı çeşitli köylerde kadınlar tarlalarda kavun, karpuz, sebze çalamaya götürülüyor. Kadınları "çavuş" diye isimlendirilen bir kadın toparlıyor, çapa yapmaya götürüyor. Günübirlik yevmiye ile sigortasız çalışıyorlar; yemek yok, servis yok.

Bir gün iş var, bir gün yok. Hiçbir garantisi olmayan bir iş. Daha dün bir fabrikada sigortalı, yemeği olan, servisi olan, giriş çıkış saati belli olan bir işi varken Ayşe, güvencesiz, geliri belli olmayan bir hayata sürükleniyor.

Aile yılının gerçekliği bu Dilek ve Ayşe'nin hikayesi defalarca devlete başvuran, devletten destek alamayan, patron tarafından sömürülen ve mağdur edilen kadınların hikayeleriyle ortak yanlar taşıyor.

Mevcut hükümet 2025 yılında "aile yılı" ilan etti. Hikayeden de anlaşıldığı gibi burada büyük elti Ayşe'nin hayatı ve küçük elti Dilek'in hayatı, yeni doğmuş bir bebekle yeniden şekilleniyor.

Bebeğin annesi genç bir kadın. Ama herhangi bir güvencesi yok, aksine hayata tutunmaya çalışırken bile devletten destek görmemiş. Yaşam, geçim güvencesi yokken hükümetin "aile yılı" ilanı adeta biz kadınlara "eziyet yılı" niteliği taşıyor. Kadınlar güvencesizliğe mahkum, kendi başına yaşam mücadelesi veriyor.

Fotoğraf: Pixabay

Hükümetin zeytinlikler yasasına karşı mücadeleye:

Zeytin ağaçlarına sarılacağız, topraklarımıza sahip çıkacağız

Sıla Sürmeli
Necla Alikoç
Aydın

Aydın'ın Efeler ilçesine bağlı Kızılca-köy'e 1 km uzaklıkta JES kurmak için gelen firma, çalışmalarına başlar başlamaz karşılarında köylüleri bulmuştu. Bu işletmenin açacağı tüm kuyular birinci sınıf tarım arazisi, incir ve zeytin tarlasının içinde bulunuyordu. Bu alan aynı zamanda Aydın halkının içme suyu ve sulama ihtiyaçlarını karşılayan İkizdere Barajına 3 km uzaklıktaydı. Köylüler topraklarına, havalarına, suyuna, yaşamalarına zarar vere-

cek olan JES'e karşı direnişe başladılar. Bu direnişte köylü kadınlar en ön saflarda mücadele ettiler. Köylüler topraklarına sahip çıkmak için şirkete dava açtılar. Mahkeme süresi boyunca köyde direniş çadırı kurup çevre örgütlerinin ve Aydın halkının desteğiyle mücadele ettiler. Devlet, direniş gösteren köylülere jandarma gönderdi. Jandarma köylülere karşı sert müdahalede bulundu. Uzun süren bir direnişin ardından Kızılca-köy halkı mahkemede haklı bulundu ve davayı kazandı.

Direniş içinde yer alan Emine ve Fatma ile AKP'nin meclise sunduğu torba yasa ile bulunan Maden Yasası hakkında konuştuk.

"Zeytinimize sahip çıkacağız"

"Zeytin bizim için çok önemli. İnsanların gelir kaynağı olan zeytinin yok edilmesini kabul edemiyoruz. Bu kadar emek harcıyoruz ama satış fiyatları

giderimizi bile karşılamıyor. Ürünler elimizde kalıyor" diyor kadınlar.

Fatma zeytin ağaçlarının yerinden sökülüp başka yere dikecekeceği iddialarına ilişkin, "Böyle bir şey olamaz. O ağacın sulanması gerekiyor. Nasıl olacak bu iş? Zaten JES'ler ile yer altı sularını bitirdiler. Üstelik yağmur yağmıyor. Zeytinin yetişmesi öyle kolay değil. Benim torunlarım var. Onlara ne verebiliriz? Zeytin ağacını tanımayacaklar. Toprağın altından kömür çıkaracaklar. Kömür benim karnımı doyuracak mı? Ben soframa yağmı, zeytinimi koymazsam kömür mü yiyeceğim? Buraya geldikleri an tüm köylü yine ayaklanacak zeytinine sahip

çıkacak. Maden yasasını kabul etmiyoruz."

Yasa yapılırken köylülere söz hakkı verilmiyor

Emine ise zeytinliklerle ilgili yasayı şöyle eleştiriyor:

"JES için şirketler geldiğinde bizim elimizdeki argüman zeytin yasasıydı. Şirket karşısında iyi bir direniş gösterdik ve kazandık. Şimdi köylülere yasayı değiştirmekle tehdit ediyorlar. Üstelik bu yasa görüşülürken hiçbir çevre örgütü ya da köylüler çağırılmıyor. Bize söz hakkı verilmiyor. Ayrıca köy alanına fabrika yapılmasına da karşıyım, fabrikalar çorak arazilere yapılabilir. Biz şehre yakın bir köyüz, her ailede asgari ücretle çalışan birisi var ama dağ köyleri öyle değil. Onların bütün gelirleri incir ve zeytin. Onlar ne yapacak? Bu yasayı asıl kabul etmemesi gereken onlar. Bugün bu yasayı kabul edersek yarın daha fazlasını isteyecekler, aynı sarı öküz hikayesi. Sarı öküzü bir kez verdin mi bir daha isterler. Asıl olan sarı öküzü vermemek."

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Fotoğraf: Pexels

Başkalarının hayalleri için çalışanların duyguları

İşçi bir kadın
Tuzla-İstanbul

Türkiye’de tarih boyunca sınıfın yaşam koşullarına, örgütlenme pratiğine dair pek çok yazı yazılmıştır. Mustafa Kemal Coşkun’un birkaç yıl önce yayımlanan “Sınıfın Duyguları” kitabı belki konuşulan ama üzerine derli toplu pek çalışılmayan bir boşluğa odaklanıyor. Kitap ile tanışıp okumaya karar verdiğim dönem, ilk defa doğrudan üretim ilişkilerinin parçası olduğum, anlaşılanları hem deneyimlediğim hem de gözlemlediğim bir zamana denk geldi. Aslına bakarsanız kitabın derdi dergimizin ismiyle ve yazıp çizdiğimiz satırlar ile birebir aynı. “Yaşamak için ekmek, ruhumuz için gül istiyoruz!” sloganı üzerine düşünüyor kitap. Çalışma yaşamına, insanın insan olma arayışına, içinde bulunduğumuz bağımlılık statüsüne dair sorular soruyor ve Türkiye’nin pek çok sanayi bölgesinden işçilerin yanıtlarını süzüyor bize.

Duygular, eğer içsel bir sürecin ve birikimin sonucuyorsa aynı sınıftan insanların duyguları ve yaşama biçimlerinde de ortaklıklar ortaya çıkıyor: öfke, hınç, utanma, korku, özlem, yabancılaşma... Emeğiyle geçinen milyonlarca insan, farkında olarak ya da olmayarak hayatı benzer noktalardan hissediyor. Mese-
inin başlamasından 15 dakika önce, uykulu bir halde işe hazırlık yapılrken sorulan o klasik soru: “Biz ne zaman zengin olacağız da buraya gelmeyeceğiz?” Gün boyunca üretim sürecinde kullanılan dil, lavaboya gitmek ya da yemek yemek gibi en temel ihtiyaçların bile sınırlı saniyeler içinde ve izin alarak karşılanması, bu ortak duygu dünyasını şekillendiren başlıca örneklerden sadece birkaçı.

Zam dönemlerinde ölçüt olarak koydukları performans kriterleriyle işçileri bazı sınavlara tabi tutuyorlar, işçilerin aldıkları puan ile ücretlerini belirliyorlar. Yol ve yöntem iş yerine göre farklılık gösterse de, yarattığı etki bakımından ortak bir uygulama... İşçiler üzerinde “Sen tembelsin, yeterli becerilerin olmadığı için daha iyi maaş almayı hak etmiyorsun” şeklinde bir hegemonya kurmanın, yoksulluğu kişisel yetersizliklere indirgemenin yolları bunlar. Bu yüzden “Kendimi burada değersiz hissediyorum, başka bir yerde daha mutlu olabilirim” fikri genç işçilerin çıkardığı yaygın bir sonuç oluyor. Yaşı daha büyük, deneyimli işçiler sistemin adını sezgisel de olsa daha net ifade etmeye biraz daha yaklaşıyor.

“Hangimiz daha değerli?”

Kitapta bir kadın işçi, işçi olmayı “Baş-

kalarının hayalleri için çalışmak” olarak tanımlıyor ve kendi öz değerini inşa etme sürecinde karşılaştıklarını örneklen-
diliyor. Bu öz değeri yaratma sürecinde karşılaşılan en yıkıcı anlardan biri, işçinin kendi ürettiği metaya ya da günde on saat başında çalıştığı makinaya kendisinden daha büyük bir değer biçildiğinin farkına vardığı anlar oluyor. Soma’da maden işçisi “Bir avuç kömür, bir insandan daha değerliydi madencilikte. İşçi bir koyun gibiydi patronun görüşünde. ‘Bir avuç

kömür bir insandan daha değerli’ diyor-
du patron zaten” diye aktarıyor. Tersane işçisinin hayatının, kendi ürettiği gemiye kıyaslandığını ya da fabrikadaki su baskını sırasında patronun ilk refleksinin makinaları ve ürünleri korumak olduğunu gören işçilerde elbette öfke, hınç gibi duygular kendini gösteriyor.

“Çocuğu evde tek bırakıp gelmek en zoru”

Kadın işçiler için durum daha da karma-

şık. Evinden, mahallesinden çıkarak üretim sürecine katılabilmek zaten bir çeşit var olma mücadelesi. Örneğin, çalıştığımız yer kadın istihdamıyla sık sık övünürdü. Ancak kadın işçilerin emeği, “eve ek gelir” olarak görüldüğü için uzun ve yorucu mesai saatlerine rağmen son derece ağır bir sömürü alanına dönüşmüştü. Kadın işçilerin duygusal olarak en ağır sınavı ise çoğu zaman küçük çocuklarını evde tek başına bırakıp işe gelmek oluştuyordu. Tüm bu kaygıların ortasında, amir ve yönetici baskısı altında gün boyunca çalışmak, ardından eve dönüp çabalamaya devam etmek, kadın işçilerde derin bir tükenmişlik duygusuna yol açıyordu.

Tükenmişlikten mücadeleye

“İlk ustam” dediğim, çok sevdiğim bir kadın şunları söylüyor-
du: “Çocuğuma istediği bir şeyi alamıyorsam ben neden çalışıyorum? Binlerce liralık ürünlerden yüzlercesini test ediyorum her gün. Ama karşılığında aldığım ücrete bakıyorum, benimle alay ediliyor gibi hissediyorum. Ayaklarım her gün geri geri gidiyor işe gelirken.” Çok berrak bir öfkesi vardı bu kadının. Öfkesine biraz bilinç eklenince “Madem buradan gidemiyorum, o zaman olduğum yeri değiştirmekten başka şansım yok” diyerek sendikal mücadelenin en önüne geçmişti. Benim kişisel deneyimim açısından özel olan bu cümleleri ücretli emek sömürüsünün altında ezilen milyonlarca emekçinin ağzından farklı ifadelerle duyabilirsiniz kuşkusuz.

Tüm bu duyguları farklı düzeylerde de olsa aynı sınıftan olan insanlar benzer şekillerde yaşıyor demistik. Her duygu bir enerjiyi ortaya çıkarıyor ve yansıtıldığı yere doğru birbirinden farklı eğilimler ortaya çıkarıyor. Tıpkı bahsettiğim örnekteki gibi. Elbette kapitalist sistemin kendisi bu sınıf eşitsizliğinin yarattığı duyguları kontrol etmek istiyor. Bu noktada belki sınıfın duyguları ile sınıf bilinci arasındaki köprüünün nasıl kurulacağını daha fazla tartışmak faydalı olabilir. Yani bir şeyleri değiştirmeye başlamaktan, her şeyi değiştirmeye çalışmaya uzanan bir köprüden söz ediyorum. Yazıyı kitabın bir notu ile bitirelim; “Eşitsiz toplumsal ilişkiler nedeniyle acı çeken ve daha eşit, özgür bir dünya için mücadele eden tüm emekçilere...”

Tüm bu duyguları farklı düzeylerde de olsa aynı sınıftan olan insanlar benzer şekillerde yaşıyor, buAnun sebeplerini her gün çalışma ortamımızda görebiliyoruz...

Bir fabrika incelemesi:

Aile değil, işçiyiz': Devleşen kârlar karşısında eriyen hayatlar

Merve İlhan
İstanbul-Tuzla

Ülkenin dört bir yanında bu sözü duymuşsunuzdur, hatta "Her yerden duyduk" deseniz yeridir: "Biz bir aileyiz." Şimdi de bu cümlelerin üzerine 1979 yılından temelleri atılan, AKSU ailesi ve iki ortağı tarafından kurulan KONVEYÖR fabrikasını birlikte tanıyalım.

1979'da ilk fabrikasını kuran KONVEYÖR'ün şu an Türkiye'de beş, Polonya'da ise bir fabrikası var. Başta otomotiv ve beyaz eşya olmak üzere birçok yan sanayi ürününün üretildiği bir fabrika KONVEYÖR. KONVEYÖR'de "Biz bir aileyiz" söylemini kullananlar, aynı zamanda sanayiciler derneğinin yönetim kurulunda da yer alıyor.

Türkiye yerleşkelerinden Tuzla'da üç ayrı fabrikası bulunan KONVEYÖR, Türkiye'nin en büyük 500 sanayi kuruluşu (ISO 500) listesinde 360. sırada yer alıyor. 2023'ten 2024'e bu listede dokuz basamak yükselen KONVEYÖR'ün 2024'te satışlarda elde ettiği gelir 5 milyar 825 milyon 782 bin lira.

KONVEYÖR fabrikasının "Biz bir aileyiz" cümlesi üzerinden attığı temel taşlarından bugün geldiği koca fabrika binalarına kadarki serüvenini noktalayalım. Bu koca fabrika binaları içerisinde gece gündüz çalışan KONVEYÖR işçilerinin buralardan taşan hayatlarını konu edelim.

Milyonlar, milyarlar ile ifade ettiğimiz KONVEYÖR fabrikasının kârı karşısında KONVEYÖR işçilerinin ücreti 25-26 bin lira dolaylarında. Evet, KONVEYÖR patronunun milyarlar ile açıklanan gelir büyüklüğünü bir tekerleme gibi okurken, KONVEYÖR işçilerinin aldığı ücret bugün açlık sınırında. Şimdi bu satırlara can veren KONVEYÖR fabrikasında çalışan kadın işçilerin sesini duyuyoruz hep birlikte.

"Biz bir aile değiliz"

"Son aylarda fabrikada işler azaldı, işten çıkarmalar başladı. 'Gönüllü çıkış' demeye başladılar. Ama gönüllü falan değil. Kronik rahatsızlığı olan işçi arkadaşları öncelediler. Hepimiz çalışmaya mecburuz ama bu koşullarda değil. Yetmedi, bu yaşananlar karşısında sesimiz çıktıkça bizlere tehditler savurmaya başladılar. Yani kendi çıkarlarına ket vuracak tek bir sesi bile istemiyorlar kendi çatıları al-

tında. Sonra 'Biz bir aileyiz' diyorlar, ne hikmetse her seferinde bu ailenin cefasını çeken biz işçiler oluyoruz. İşin kolayını da 'aile' demekle buluyorlar. Biz günümüzün büyük bir bölümünü çalışarak geçirdiğimiz bu fabrikada aile değil, köleyiz."

Bu satırlar içerisinde bir yer tekrar okuma ihtiyacını doğuruyor: "Sesimiz çıktıkça."

"Zamanında gerekeni yapamadık"

"Asgari ücret açıklandıktan sonra ücretlerimiz belirlenince bazı bölümlerde iş durdurduk. 'Bu ücretler ile çalışmayız' dedik. Çok fazla kişi tepki gösterdi. Bize ara zam sözü verdiler. Geldik yılın yarısına, çaldığımız kapılardan elimiz boş döndük. Fabrikada çok az sayıda işçiye zam yaptılar. Çoğumuz zamsız şekilde çalışmaya devam ediyoruz. Halbuki her sene aynı sözler veriliyor. Eskiden böyle değildi. Zam oranlarımız daha yüksekti, aldığımız ücret bu kadar hızlı erimiyordu. Ben de böyle olduğu için uzun süredir bu fabrikada çalıştım. Anlayacağımız bu yıl ücretlerimize zam devri kapandı. Hükümetin açıklayacağı bir sonraki zamma kaldı bizim de durumumuz. Zamanında gerekeni yapamadık."

Zaman takır takır işlemeye devam

ediyor, KONVEYÖR sıralamalarda yerini yükseltmeye devam ediyor. Saniyeler içerisinde bir tezgahtan diğer tezgaha geçen ürünler, işçilerin ellerinde patronun servetine servet katıyor. KONVEYÖR işçilerine ise tutulmayan ara zam sözleri, açlık sınırında ücretler, işten çıkarmalar kalıyor. KONVEYÖR patronu zamanı öyle bir kuruyor ki işçilerin fabrikada konumlanışının 24 saatini an ve an her gün yeniden dizayn ediyor.

"Kadınların terazisine hep çürük meyve konuyor"

"Aynı işi yapan kadın ve erkek işçileri arasında ücret farkı var. Kıdem farkı yok, bir şey yok. Ama ücretlerimiz erkek işçilerden daha az. Bir de fabrikada kadın işçiler olarak fazlayız. Yaş ortalamamız ise 45 üzeri. Biz kadınlar ise işsiz kalmaktan korkuyoruz. Çünkü buradan çıksak iş beğenme lüksümüz yok. Çoğu fabrika 45 yaş üstü almıyor. Biz kadınların elini kolunu böyle bağlamaya çalışıyorlar. Bizi, vasıfsız işlerde tutmaya çalışıyorlar. Fabrikada kreş yok. Biz kadınların tek başına ekonomik özgürlüğünü değil, toplam yaşamdan kopması için arada incecik bir çizgi tutturmak üzere patronlar pozisyon alıyor. Bizi

öyle alıştırmışlar ki erkek çalışınca 'ev geçindiriyor' oluyor. Biz kadınlar çalışınca 'ek gelir.' Her şey bizim üzerimizde halbuki. Bu her fabrikada bir şekliyle böyle bence. Eşit ücret yok, eşit çalışma koşulları yok. Bu terazide biz kadınların olduğu yere hep çürük meyveleri koymaya çalışıyorlar."

Kadın işçiler daha fazla güvensizlik sarmalına itiliyor. Bu güvensizlik sarmalı ise fabrikada, evde, sokakta kadın işçilerin hayatlarına o kadar sınıksız bağlarla bağlanıyor ki... O yüzden "Her fabrikada bir şekliyle böyle bence" diyor KONVEYÖR işçisi kadın arkadaşımız. Evet her fabrikada böyle. KONVEYÖR işçilerinin milyonlarca işçi ve emekçinin hayatını belirleyen asgari ücret açıklandıktan sonraki çalışma ve yaşam koşulları tam da milyonlarca işçi ve emekçiden bağımsız değil. Tam da buradan yekpare bir gerçekliği okutuyor KONVEYÖR işçileri bize.

"Ses çıkarmamız gerekiyor"

"Biz kadınlar hep tacize açık çalışıyoruz. Bir taciz yaşasak ve bunu dile getirsek suçlanacak olan biz kadınlar oluyoruz hep. Eskiden öyle düşünmüyordum. 18-19 yaşında çalışmaya başladım. Ücretler daha iyiydi diye kötü koşullara, kötü muamelelere ses çıkarmamıştık. Şimdi düşününce keşke o zaman yaşadığımız tacizi de baskıyı da insanlık dışı koşulları da dile getirseydim diyorum."

Şimdi yazının başlığına geri döndürüyor KONVEYÖR işçileri bizleri. Bu işte bir tezatlık yok mu? Milyonlarca işçi ve emekçinin gün geçtikçe sefalet içerisindeki çalışma ve yaşam koşullarına itildiği bu durumda nasıl olur da her seferinde işin içinden sıyrılan, bizleri kuruşlar içerisinde hapsedenler milyonların, milyarların temsilcileri olur? Buraları daha fazla düşünmek elbette önemli. Ancak tüm bunları düşünürken, KONVEYÖR işçilerinin portresinde "sesimizi çıkardığımızda" ifadesindeki vurguyu unutmamak gerekir. Bu vurguda, tek bir patronun karşısında duran "biz" sözcüğünün taşıdığı, milyonlarca işçinin ortak sesinden gelen gücü birbirimize hatırlatma zorunluluğumuzu hep birlikte görelim.

Fotoğraf: Canva Pro Dream Lab

'Adalet, saygı ve insanca yaşam istiyoruz'

Sağlık işçisi bir kadın

Erciyes Üniversitesi Hastanesi- Kayseri

Ben Erciyes Üniversitesi Hastanesinde çalışan bir kadın işçiyim. Yıllardır bu kurumda alın teri döküyorum. Gecemi gündüzüme katıyor; ailemden, sağlığımdan, zamanımdan fedakarlık ederek görevimi en iyi şekilde yerine getirmeye çalışıyorum. Fakat artık sabrımın sınırına gelmiş durumdayım. Bu mektubu bir çığlık olarak görün; hem kendi sesim, hem de benim gibi susmak zorunda kalan binlerce emekçi kadın adına.

Öncelikle, eşit işe eşit ücret konusundaki derin adaletsizliğe değinmek istiyorum. Aynı iş kolunda, aynı sorumluluklarla çalışan arkadaşlarımız arasında uçurum kadar maaş farkı var. Aynı hastanede biri geçimini zar zor sağlarken diğeri görece daha iyi bir yaşam sürebiliyor. Bu farkı, hangi vicdan kabul eder? Bununla birlikte, kadın çalışanlar olarak mobbinge de sık sık maruz kalıyoruz. Kadın olmamız nedeniyle daha fazla sorgu-

Fotoğraf: DHA

lanan, daha fazla baskı gören, yönetici pozisyonlarda yeterince temsil edilmeyen bizler, sesimizi çıkardığımızda da ya görmezden geliniyor ya da "sorun çıkaran" olarak yaftalanıyoruz. Psikolojik baskılar, ayrımcı tutumlar ve ayrımcılığı görünmez kılma çabaları her gün biraz daha bizi tükenmişliğe sürüklüyor.

Şaka gibi bir teklif

Gelelim en can yakıcı konulardan birine: Kamu Çerçeve Protokolü. TÜHİS'in teklif ettiği zam oranı tam anlamıyla bizlerle dalga geçer nitelikte. Bugün

sadece mutfağa giren biri bile bu teklifin ne kadar gerçeklikten uzak olduğunu anlar. Markette, pazarda fiyatlar her hafta artarken bizlere reva görülen bu zam oranı, açlık sınırında yaşamaya bizi mahkum etmektedir. Bu oranlar ne geçimimizi sağlar, ne çocuklarımızın ihtiyaçlarını karşılar, ne de emeğimizin karşılığını verir.

Biz alın teriyle yaşayan insanlarız. Taleplerimiz çok büyük değil. Sadece adalet, saygı ve insanca bir yaşam istiyoruz. Eşit işe eşit ücret, mobbingin son bulması ve gerçekçi bir zam oranı bizim hakkımız.

Evden uzak, yeni bir yaşam hayali

Nisa Özkan

Bursa

Merhaba,

Bu satırları bir üniversite öğrencisi olarak, memleketime dönmekle dönmemek arasında gidip gelen bir ruh hâliyle yazıyorum. Okullar kapandığında, birçok öğrenci gibi ben de bir yol ayrımında buluyorum kendimi: Ailemle memleketime dönmek mi, yoksa eğitim gördüğüm şehirde kalarak kendi ayaklarımın üstünde durmaya çalışmak mı? Ailem, başka bir şehirde bir yaşam kurduğumu, kendi kararlarımı aldığımı, bir birey olduğumu kabullenmekte zorlanıyor. Sanki hâlâ bir yatılı okul öğrencisiyim; okul kapanınca eve dönmem gerekiyor gibi düşünüyorlar. Ama artık öyle değil. Okuduğum şehir yalnızca ders gördüğüm yer

Fotoğraf: Freepik

değil, aynı zamanda yaşamımı kurmaya başladığım, bağ kurduğum, sokaklarını öğrendiğim, kendimle yüzleştiğim bir yer. Memleketimden çok uzak olsa da bu şehirde yaşam, bana dair bir şeyleri ifade ediyor. Sadece okul değil, evim gibi.

Üstelik artan bilet fiyatları da her kararın üzerine gölge düşürüyor. Ekonomik kaygılar, sadece eve gitme kararımı değil; orada kaldığım sürede nasıl geçineceğimi, okullar açılınca ne yapacağımı da düşündürüyor. Ailemi

özlemiyor değilim; elbette hasret var, elbette bir sarılmanın yerini hiçbir şey tutmaz. Ama içinde yaşadığımız ekonomik gerçeklikte, bu yaz tatilini çalışarak geçirmek, belki az da olsa bir birikim yapmak istiyorum. Bu, bir zorunluluk değil sadece; aynı zamanda bir var olma biçimi.

Kendime ait küçük bir alana, kendi kararlarımı alabileceğim bir zamana ihtiyaç duyuyorum. Ama her defasında bu ihtiyacım, "Neden eve gelmiyorsun?" sorularının içinde boğuluyor. Ben sadece bir evlat değilim; bir öğrenciyim, bir bireyim, bir kadın olarak bu hayatı kendi ellerimle kurmaya çalışıyorum.

Sesimi buradan size ulaştırmak istedim. Belki benim gibi düşünen, hisseden, susan ama içi içini yiyen birçok genç vardır. Belki bu mektup onlara da iyi gelir.

Sevgiyle, dayanışmayla...

Görsünler halimizi artık!

Sağlık işçisi bir grup kadın

Kayseri

Ücret beklentimiz her zaman hayallerimizin altında kalıyor. Evlerine ekmek götüremeyenlerimiz var, çocuğunu göremeyenlerimiz var. Çocukların okul masraflarını ve evin kirasını karşılayamayan birçok işçi arkadaşımız var.

Vergide adalet talebimiz de son dönemde dilimizden düşmüyor. Çok yüksek kesintilerimiz var. Hakkımız gasbediliyor, çok samimi söylüyoruz. Az paraya

çok iş yaptırmak istiyorlar, bunu daha önce Ekmek ve Gül'e yazmıştık. Birden çok kişinin bakması gereken alanları sadece bir kadın işçiye yüklüyorlar. İki kişi çalışanların alanlarını bile bire düşürdüler.

"Çok iş, az para ve az işçi" üçgeninden asla çıkamıyoruz. İş yerinde şefler tarafından oluşturulan rekabet ortamında kadın-erkek işçi ayrımı bir hayli fazla ve bunca sorun ve sıkıntıyla uğraşırken bir de verimli bir iş yapmamızı bekliyorlar. Devlet de, hükümet de, fakültemizin yöneticileri de görsünler halimizi artık!

Fotoğraf: Evrensel

Altı ay zamsız çalışmak değil de iş yavaşlatmak mı günah?

Kamu işçisi Filiz

Ankara

Ben, devlet hastanesinde sürekli işçi kadrosunda çalışan bir işçiyim. Altı aydır zamsız çalışıyoruz. Yetkili sendikanın altı ay sonra yeni aklına geldi ve zam talebinde bulunuyor. Sormak istiyorum: Altı aydır neredeydiniz?

Yeni akıllarına geldi, basın açıklaması yaptılar. Onu da tam işçinin yemek saatine denk getirerek yaptılar. Eğer ses getirmek istiyorsan, açıklamayı işin yoğun olduğu zamanda yap ya da bir saat iş durdur.

Danışıklı dövüş! Yani, "Sen bana bir şey deme, basın açıklamamı yapayım ama öğlen yemek saatine denk getireyim. Senin de

kaybın olmaz, ben de açıklamamı yaparım, göstermelik." Diyanet'e de bir sorum var: Günahmış ya iş yavaşlatmak kamuda. Peki, altı aydır zamsız çalışırken günah olmuyor da iş yavaşlatınca mı günah oluyor? Yarı aç, yarı tok geçinirken kimse sormuyor hâlimizi. Kendilerine gelince hiçbir şeyden tasarruf yapmazken, işçilere "Tasarruf yapın, zam istemeyin" diye fetva veriyorlar. Yazıklar olsun! Biz işçilerin kimsenin malında, mülkünde gözümüz yok. Biz, hakkımız olanı istiyoruz; alnımızın terini versinler istiyoruz.

Hükümetin açıkladığı yüzde 16 zam teklifi, sefalet dayatmasıdır. Buna karşı sadaka değil, hakkımız olan insanca

yaşanacak bir ücret talebimiz var. Hakkımızı almanın tek yolu da bir araya gelip omuz omuza mücadelemizi büyüttürmektir.

Fotoğraf: Freepik

“Neden boşanmalarda arabuluculuk istemiyoruz?”

Av. İlke Işık

Boşanmalara aile arabuluculuğu getirilmesi uzun zamandır ülkenin gündeminde. Sadece haziran ayındaki açıklama ve gelişmeler bile iktidarın ısrarını bir kez daha gösterdi.

TBMM Kadına Karşı Şiddet ve Ayrımcılığın Önlenmesine Yönelik Meclis Araştırma Komisyonu taslak raporunda; boşanmalarda arabuluculuk, “şiddet içermeyen aile uyuşmazlıklarında aile bireylerinin yargı süreçlerinde yıpranmasını önlemek amacıyla aile hukukunda, gerekli güvenlik önlemleri ve uzman personel desteği sağlanmak suretiyle arabuluculuk müessesesi getirilmelidir” şeklinde ifade edildi. Hakimlere boşanmak isteyen çiftleri aile danışmanlığına gönderme yetkisi verilmesi de AKP’li komisyon başkanı Hukukî Cevizoglu’nun komisyon üyesi vekillere gönderdiği taslak raporda yer aldı.

Haziran ayının ortalarında, çeşitli haber sitelerinde miras paylaşımında tarafların eşit pay almak zorunda olmadığı ve uzlaşma yoluyla farklı oranlarda paylaşım yapılabileceği yönündeki haberler gündem oldu. Her ne kadar Medeni Kanun’daki eşit miras ilkesi geçerli olsa da Kasım 2024 tarihli “Tapu Sicilinde Arabuluculuk Uygulamaları” Genelgesi baz alınarak, özellikle miras kalan taşınmazlar üzerinde kadın mirasçılar arabuluculuk sürecinde hak kayıplarına uğruyor, eşit miras ilkesi fiili olarak zedeleniyor. Bu durum arabuluculuk uygulamasının kadınlar aleyhine nasıl sonuçlar doğuracağına somut bir göstergesi.

Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, aile arabuluculuğunu hayata geçireceklerini söylediği açıklamasında, “aile yılı” vurgusu yaparak Aile Bakanlığının çalışmalarına katkı sunmak istediklerini belirtti. Boşanmaların önlenmesi ve çok çocuklu aile yapısının teşviki şeklinde özetlenebilecek bu dönemde, arabuluculuk konusunda önümüzdeki süreçte ciddi adımlar atılacağını öngörmek zor değil. Ama şunu da hatırlatalım, aile arabuluculuğu ilk defa gündeme gelmiyor ve önceki gündeme gelişlerinde de kadınların kitlesel mücadeleleri ile geri çekilmişti.

Madde madde sayalım

Şimdi, “aile uyuşmazlıklarında” arabuluculuk neden olmayacak bir iştir madde madde sayalım:

■ Aile arabuluculuğu İstanbul Sözleşmesi’ne açıkça aykırı bir düzenleme. Nitekim İstanbul Sözleşmesi’nden imza çekilmesinin ardından arabuluculuk daha sık tekrar edilen bir gündem haline geldi. İstanbul Sözleşmesi’nin kadınlar için neden önemli olduğunu buradan da görüyoruz.

■ “Şiddet varsa arabuluculuk olmayacak” denilse de kadınlar, boşanma kararı almalarda etkili olan pek çok farklı şiddet türüyle karşı karşıya kalıyor. Boşanmaların sadece fiziksel değil, psikolojik veya ekonomik anlamda şiddet nedeniyle de gündeme geldiği çok açık ve çok bilindik iken aile arabuluculuğunda fiziksel şiddet dışında kalan tüm şiddet türlerinin yok sayılacağı açık.

■ Keza, arabuluculuk sürecinde boşanmak istediği erkekler yüz yüze görüşme zorunluluğunda bırakılacak olan kadınların şiddet öykülerini rahatlıkla ifade edemeyeceği aşikar. Bu nedenlerle şiddet iddiası içeren aile hukuku anlaşmazlıklarında arabuluculuğun olmayacağı beyanı

bir gerçeklik ifade etmiyor. Bugün pek çok kadın boşanma aşamasında olduğu, boşandığı erkekler tarafından şiddete uğruyor, öldürülüyor; yaptıkları şikayetler ya “kovuşturmaya yer yoktur” denerek kapatılıyor ya da uzaklaştırma kararları etkin uygulanmıyor.

■ Kadına yönelik şiddetin boyutları ortada iken kadınlar boşanmak üzere olduğu, ayrı yaşadığı hatta yıllar önce boşandığı erkekler tarafından öldürülmekteyken kadınları arabuluculuk masasına oturtmak ciddi bir can güvenliği sorunu anlamına gelecek. Kadınların can güvenliğini koruma görevi, arabulucudan beklenemeyeceği gibi arabuluculuk yapan kişinin güvenliğinin de tehlikede olacağı çok açık.

■ Aile arabuluculuğu masasında tarafların eşit olmadığı ve olamayacağı ise çok önemli bir gerçek. Bu durum evlilik birliğinin tamamında yaşanan somut bir durum iken üstelik siyasal iktidar da kadınları erkeklerle eşit olmayan canlılar olarak tanımlarken masada karşılıklı oturup eşit taraflar olarak müzakere ortamı oluşmayacağı net. Anlaşılan iktidar, kadınları hayatın hiçbir alanında eşit kabul etmeyip, arabuluculuk aşamasında eşit taraflar olarak varsaymaktadır.

■ Çeşitli ayrıntılarıyla tartışılan aile arabuluculuğu sisteminde hukukçu arabulucuların yanı sıra psikologlar ve sosyologlar gibi uzmanların da görev alacağı kimi yerlerde belirtiliyor. Bu durum kadınları, kendilerine hukuk dışı telkinlerde bulunma ihtimali yüksek, hukukçu olmayan arabuluculara mecbur bırakacak. Anlaşılmalı boşanma davalarında dahi psikolojik şiddet yaşandığı, kadınlara istemediği belgelerin, haksız mal paylaşımının imzalatıldığı gerçeği söz konusu iken arabuluculuk ile kadın daha çok baskıya uğrayıp ikna edilmeye çalışılacak. Üstelik bir de arabuluculuk ücreti diye yeni bir masraf çıkarılacak.

Fotoğraf: DHA

Nafakadan vazgeçirmek için çocuklarla tehdit ediyorlar

Nafaka ödemek istemeyen erkek, şiddet gördüğü için boşanma davası açan kadının evine sürekli geliyor bir başka örnekte de. Çocuklarını alıp bir daha göstermemek ile tehdit eden, sokakta yoluna çıkıp şiddet uygulamaya çalışmasıyla yüz yüze kalan 16 yıllık evli Mihri “Mecburen tüm haklarımdan vazgeçerek sırf kurtulmak için anlaşmalı boşandım. İşlediği tüm suçlar da onun yanına kâr kaldı. Çocukların velayeti onda ama ben bakıyorum çocuklara. Asgari ücretle çalışıyorum, ay sonunu zar zor getiriyorum. En azından çocuklarına baksa ama o da yok” diyor.

Kadının kararı ‘terapilik’ değil, hayatidir!

Türkiye’de yıllardır süren bir mücadele var. Bu mücadele, kadınların yalnızca eşitlik talepleriyle değil, doğrudan yaşam hakları için verdikleri bir mücadele. Sokakta, evde, iş yerinde, adliyede... Ne yazık ki bazen kadınların karşısında yalnızca şiddet faili erkekler değil, bu düzeni sürdüren devlet politikaları da yer alıyor. Şimdi yine öyle bir noktadayız. Çıkıp bize “aile danışmanlığıyla sorunları çözelim” diyorlar. Ama biz biliyoruz: Bu, kadının kararını yok saymanın yeni bir adımı.

Ben boşanmak üzere olan bir kadın değilim. Evli de değilim. Ancak her gün haberlerde öldürülen, susturulan, yok sayılan kadınları gördükçe artık sessiz kalamıyorum. Çünkü bu yalnızca bir “kadın sorunu” değil. Bu, bu ülkenin adalet sistemiyle, vicdaniyla, yaşama hakkına verdiği değerle ilgili bir sorun. Ve biz, dışardan bakanlar, artık daha yüksek sesle konuşmalıyız. Mecliste hazırlanan bir raporda, boşanmak isteyen kadınların hakim kararıyla “aile danışmanlığına yönlendirilmesi” öneriliyor. Kulağa ilk bakışta “uzlaştırıcı” gibi geliyor olabilir. Ama kadınların yıllardır anlattıkları gerçeği unutmalıyız: Bu ülkede kadınlar boşanmak istedikleri için öldürülüyor. Yani sorun, kadının ne kadar “sabrettiği” değil. Sorun, onun kararlarının sürekli ertelenmesi, bastırılması, görmezden gelinmesi.

Bir kadın boşanmak istiyorsa zaten defalarca düşünmüştür. Zaten ailesi, komşusu, çevresi onu yüz kez caydırma çalışmıştır. Ve o buna rağmen, kendi hayatı için bir karar vermiştir. Boşanmak isteyen kadınlara “bir kez daha düşün” demek, aslında “bir kez daha katlan” demektir. Oysa her gün, her saat, her an bir kadın öldürülürken zaman en kıymetli şeydir. Zaman kaybı, bazen hayatı kayıbdır.

Haberleri okuyorum. Her gün bir kadın daha “boşanmak istediği için” öldürülüyor. Zeynep Şenpınar... Boşanmak istedi. Bırakıldı. Emine Bulut... “Ben ölmek istemiyorum” dedi. Katledildi. Ayşe Tuba Arslan... Defalarca şikayet etti, dilekçeleri görmezden gelindi. Ve daha yüzlerce... İsimleri birer istatistik gibi sıralanıyor şimdi. Devletin korumadığı, sistemin duymadığı, toplumun “sabret” dediği kadınlardı. Bu, faile bir şans daha, kadına bir travma daha vermektir.

Bir yurttaş olarak bu gidişata itiraz ediyorum. Kadının kararı “terapilik” değil, hayatidir! Bugün ses çıkarmazsak yarın bir başka kadının ismini “son dakika” haberlerinde okuruz. Ben o haberi okumak istemiyorum artık. Siz?

Boşanma süreçlerini kadınlardan dinleyelim...

Adile Doğan İstanbul-Pendik

Kadınlar genel olarak uğradıkları şiddetin en son safhasında boşanmaya karar veriyor. Fakat erkekler asla boşanmaya yanaşmıyor. Boşanmaya yanaşsalar bile bu defa da kadına hiç hak vermek istemiyorlar. Ortak edinilmiş ev, araba ya da nafaka gibi kazanılmış hakların vazgeçmesi için türlü yollara başvuruyorlar, tehdit ediyorlar. Bazen kadınlar kurtulmak için her şeyden vazgeçiyor. Bizim bugün savunduğumuz, kadına yönelik her türlü şiddetin durdurulması, şiddet uygulayanların da cezalandırılması. Fakat gelinen noktada boşanmalara arabuluculuk getirilmesi ile şiddet suç olmanın çıkartılacak gibi görünüyor. Zaten yıllarca süren boşanma davalarından kadınlar bıkmış durumdayken bu yasa ile daha kestirme bir yolla aslında boşanma hakları da ellerinden alınıyor. Örneğin uğradığı şiddeti ispatlamış ve boşanma davası açan kadına arabulucu ne diyecek? Ne teklif edecek? Bunların hepsi kocaman soru işaretleri. Aslında bu, arabuluculuk uygulamasının şiddeti yok etmek yerine daha da körükleyeceği anlamına geliyor. Kadınlar deneyimleriyle anlatsın neden boşanmalara arabuluculuk istemediklerini...

Boşanmayı zorlaştır, şiddete müsaade et

İki çocuk annesi olan ve aynı zamanda bir metal fabrikasında işçi olarak çalışan Nursema, uzun yıllar boyunca eşinden sistematik bir şekilde hem fiziksel hem de psikolojik şiddet gördü. Çocuklarının büyümesini beklledi, ekonomik zorluklar ve geçim sıkıntısı nedeniyle boşanma kararı alamadı. Tek başına kira ödeyememe kaygısı gibi sebeplerle yıllarca şiddete katlanmak zorunda kaldı. Ancak 2024 yılının haziran ayında yaşadığı bir şiddet olayı her şeyi değiştirdi. Eşi tarafından darp edildi. Komşuların polisi araması üzerine karakola götürüldüler. Bu olaydan sonra Nursema, boşanmaya karar verdi ve temmuz ayının başında boşanma davasını açtı.

Aradan bir yıl geçmesine rağmen, henüz ilk duruşması bile gerçekleşmedi. Dava çekışmeli olduğu için, ilk ve ikinci duruşma arasında en az altı ay olacağı öngörüldü. Bu da boşanma sürecinin en az iki yıl, hatta daha fazla süreceğini gösteriyordu.

Bu süreçte, ailesinden bazı bireyler devreye girdi ve Nursema’yı, şiddet uygulayan eşiyi barıştırmaya çalıştı. Nursema kararlılığını korudu ve barışmayı reddetti. Bunun üzerine eşi, onu tehdit etmeye ve ısrarla takip etmeye başladı. Bir gece, kimsenin nasıl olduğunu bilmediği şekilde eve girdi. Sabah uyanığında evin içinde ayak izlerini fark etti ve anahtarlarını değiştirmek zorunda kaldı. Her gün arkasına bakarak yürümeye başladı. Gece vardiyasına giderken, evi caddeye yakın olmasına rağmen tek başına yürüyemez hale geldi. Tüm bu tehditlere ve baskılara rağmen boşanma süreci hâlâ devam ediyor ve bir duruşma bile gerçekleşmedi.

Mal paylaşımı hakkı gasbediliyor

Bennu iki yılı aşkın süredir boşanamadı. Hakim boşanmaya karar verdi; ancak görülen son duruşmada ev konusundaki anlaşmazlık nedeniyle dava sonuçlanmadı.

Mal paylaşımı davasının en az bir buçuk yıl süreceği öngörüldü. Bu da Bennu’nun toplamda beş yıl boyunca eşinden ayrılamamış olacağı anlamına geliyor. Bu süreçte Bennu da tehdit edildi, takip edildi, kapısına gelindi ve gizlilik kararıyla yaşamaya mecbur bırakıldı. O da bir fabrika işçisi.

Mahkemelerin yavaşlığı ve kadınların önüne çıkarılan yapısal engeller nedeniyle bu süreçler uzadı ve ağırlaştı. Birçok kadın, dava gününe kadar eşinden ne alabilirse onu almayı hedeflediği için zaman zaman geri adım attı ve barışma yoluna gitti. Nursema’nın örneğinde olduğu gibi, erkekler kadınları barışmaya zorladı ve çeşitli baskılar uyguladı.

Bennu’nun yaşadıklarında ise boşanmaya çalıştığı erkek, “Evi bana ver, kurtul benden” diyerek baskı kurdu. Geçmişte defalarca tehdit etti, takip etti, şiddet girişiminde bulundu. “İş yerini basarım, seni rezil ederim, döverim, işten atarım” gibi tehditler savırdı. Bennu’nun ekonomik bağımsızlığı da bu şekilde hedef alındı.

Hak isteyen kadına ölüm tehdidi

Gördüğü şiddette dur demek için ses çıkaran ve boşanmak için dava açan Rosa ise daha bir duruşma bile görülmeden davasını geri çekip şiddet gördüğü eve geri dönmek zorunda kaldığını anlatıyor. “Yaşadığım yoksulluk yüzünden zaten zar zor ayakta duruyorum. Evi talep edersen seninle hayat boyu uğraşırım ve bir günde öldürürüm diyerek beni tehdit etti.” Rosa boşandıktan vazgeçse de bu durumun uzun sürmeyeceğini çok kez deneyimledik. Yaşanan bu kadar çok şiddet olayı varken şimdi de arabuluculuk yasasıyla kadınların mağduriyetine yenisi eklenecek. Suç işleyen tehdit eden erkekler bir de boşanmalarda arabulucu uygulaması ile korunacak.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Emperyalizme, baskıcı rejimlere karşı ses yükseltelim:

Enternasyonal mücadeleyi büyütme zamanı

Ela Ava

İsrail'in İran'a karşı başlattığı saldırı ABD emperyalizminin İsrail ile birlikte adım adım ördüğü "yeni Ortadoğu" projesinin etaplarında biriydi. "12 gün savaşları" olarak artık tarihte yerini alacak olan bu süreçte ateşkes ilan edildi. Ateşkesin sürüp sürmeyeceği ise bilinmiyor.

Biraz geriye gidelim ve bu süreci bütünlüklü bir şekilde hatırlayalım. Emperyalistler arasındaki çekişmeler özellikle pandemi dönemi ve sonrasında daha belirgin hale geldi. Çin'in Ortadoğu'da hegemonya olmasının önüne geçmeye çalışan ABD emperyalizmi, Ortadoğu'yu yeniden şekillendirmek için kolları sıvadı. Bu süreç, ABD ve İsrail için yeni müttefiklerin oluşması ve müttefik olmayacakların tasfiyesiyle ilerleyecekti. Nitekim öyle oldu.

Adım adım "yeni Ortadoğu" projesi

2020 yılında Siyonist İsrail rejimi, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn ile ABD'nin arabuluculuğuyla Beyaz Saray'da İbrahim Anlaşması imzaladı. İbrahim Anlaşması diplomatik ilişkilerin yeniden kurulması ve normalleşmesi hedefiyle yapıldı. Bu anlaşmalar 2020'den bu yana özellikle Arap ülkeleriyle yapılıyor.

2021, başka önemli bir dönüm noktası yarattı. ABD yıllardır tahakküm altında tuttuğu Afganistan'dan ordusunu çekti. Taliban, Afganistan'ı yeniden işgal etti. Bu, Afganistan'da kadınlar için yeni bir karanlık dönemin başlangıcıydı. Kadınlar bütün insani haklardan mahrum bir şekilde adeta yeraltı hayatına başladı.

2023 bu sürecin katliam ve soykırımla iç içe geçtiği bir süreç oldu. İsrail'in Filistin'de başlattığı soykırım hâlâ devam ediyor. Daha sonra Lübnan'a saldırı, Suriye'de Esat rejiminin ABD destekli HTŞ tarafından devrilmesi, bu sürecin diğer taşları olarak ABD ve İsrail tarafından döşendi. İran rejiminin vekil güçleri zayıfladı veya yok edildi. Böylece sıra İran'a geldi. ABD, İran'ın nükleer tesislerini bahane ederek "Silahlanmanın önüne geçmeliyiz" tartışmasıyla İran'a karşı alınabilecek her aksiyonu meşrulaştırmaya çalıştı. İsrail'in İran'a saldırısıyla şehirler bombalandı.

"Tarihi bir dönemecten geçiyoruz. Şimdi tüm Ortadoğu'da sömürü ve yıkım döngüsünü kırmak için her bir ülkeden işçilerin, emekçilerin, kadınların dayanışma ve mücadelesinin yeşermesine ihtiyacımız var."

İsrail, iddia ettiğinin aksine, sadece askeri merkezleri veya İran rejiminin komutanlarını hedef almadı. İran halkının en temel ihtiyaçlarının karşılandığı temel altyapıları peş peşe vurdu. Rafineriler, fabrikalar, çiftlikler, sivil evler ve Evin Cezaevi bunun en önemli göstergesiydi. 12 gün boyunca en az 65 çocuk ve 49 kadın (ikisi hamile) İran'da hayatını kaybetti; 270 çocuk ve kadın yaralandı.

İsrail tilkiliği işe yaramadı

Bu sürecin en temel meselelerinden biri ise İsrail'in, İran rejimini hedef aldığını öne sürüp, İran'da 2022'de Mahsa Amini'nin ahlak polisi tarafından öldürülmesinden sonra ivme kazanan "kadın, yaşam, özgürlük" hareketinin arkasına saklanmaya çalışmasıydı. Netanyahu, eski İran şahının oğlu Reza Pehlevi'yi adeta bir kurtarıcı olarak servis etmeye başladı. Sözlerini "kadın, yaşam, özgürlük" sloganıyla bitirdi. Sağcı, muhafazakar Pehlevi de nereden çıkmıştı? Kadınların yıllardır İran rejimine karşı sürdürdüğü mücadeleye konmak üzere batıcı, İsrail yanlısı bir adam tekrar gündeme gelmişti. Bu süreçte İsrail, İran içindeki halkın rejime karşı öfkesini kullanarak saldırılarını meşrulaştırmak, ona teslim bir isim yani Reza Pehlevi'yi alternatif olarak sunmaya başlamıştı. Ancak başarılı olamadı.

Sıra Türkiye'de mi?

İran'da saldırıların hemen ilk gün-

lerinden işçiler, emekçiler, kadınlar, cezaevindeki siyasi tutuklular ve hatta idama mahkum edilmiş kadınlar İsrail'e, ABD'ye ve savaşa karşı net bir "HAYIR" dedi. Bu hayır, emperyalizme ve İsrail'e karşı mücadelede yeni bir hatta çağrı yapıyordu. Rejimin saflarında yer almadan baskılara karşı mücadele ederken şimdi emperyalizmin işgaline karşı da daha net mücadele zamanı.

"Sıra Türkiye'ye gelecek mi?" soruları havada uçuşurken bu soruyu da yanıtlamadan yazıyı devam etmeye- lim. Hayır. NATO üyesi olan Türkiye birçok aşamada ABD'nin müttefikidir. 2023'ten bu yana İsrail ile yapılan ticaret de bunun maddi göstergelerinden biri. Dolayısıyla Türkiye, ABD'nin müttefiki olarak bu sürecin bir parçası olabilir ama şimdilik hedefinde olmadığı ortada.

Ancak içinden geçtiğimiz süreç özellikle kadınlar için büyük tahribatlarla ilerliyor. Emperyalist işgallerin ve savaşların kadınlar için iki yönlü sonucu var: Birincisi en çok yıkımı kadınlar yaşar, ikincisi ise kadınların sisteme ve hükümetlere karşı ilerlettiği mücadeleyi köreltir.

En çok yıkımı kadınlar yaşıyor

Birleşmiş Milletler Kadınlar Ofisi'nin 19 Mayıs 2025 tarihli raporuna göre, Ekim 2023'ten bu yana yalnızca Gazze'de İsrail ordusunun saldırıları sonucu 28 bin kadın ve kız çocuğu

hayatını kaybetti. Bu sayı, her saat başı bir kadın ve bir kız çocuğunun öldürüldüğü anlamına geliyor. Ancak savaşların kadınlar ve çocuklar üzerindeki etkisi yalnızca yüksek ölüm oranlarıyla sınırlı değil. Bu koşullarda fiziksel, sözlü ve psikolojik şiddet, mevcut kaynaklara erişimin zorlaştırılması veya tamamen engellenmesi ve çok sayıda örnekte görülen kadınlara yönelik vahşi cinayetler hiçbir cezaya tabi tutulmadan ilerler.

Örneğin; 1990'lı yıllarda Cezayir ve Afganistan, 2000'li yılların başında Irak, 2010'lu yıllarda ise Suriye, Orta Afrika Cumhuriyeti ve Batı Afrika'da kadınların ve kız çocuklarının kaçırılması ve seks kölesi olarak kullanılmaları, Irak ve Suriye'de Ezidi kadınların "savaş ganimeti" olarak değerlendirilmesi bu yazıya sığmayacak kadar kapsamlı ve korkunç örneklerdir.

Tüm bu olaylar, sadece "sivillerin genel mağduriyeti" olarak tanımlanamaz. Aksine, kadınların savaşta cinsiyetlerinden dolayı katmanlı biçimlerde zarar gördüğü açıkça ortada.

Şimdi enternasyonal mücadeleyi büyütelim!

İkinci mesele ise birincisi kadar önemli. İran'da kadınlar hükümete karşı mücadelede birçok kazanım elde etmiş, kendi örgütlerini güçlendirmiş- tir. Siyonist rejimin başlattığı savaş ise kadınlara kat be kat daha fazla baskı anlamına geliyor. İran hükümeti yeni "casusluk ve ajanlık" yasasıyla muhalifleri "İsrail ajanı" olarak adlandırmaya başladı bile. Günlere sürer tutuklamalar, 12 günde dört kişinin idam edilmesi tesadüf değil. O yüzden İran'da kadınlar emperyalizme ve rejime karşı bir cephenin günden güne güçlenmesi gerektiğini savunuyor.

Tarihi bir dönemecten geçiyoruz. Şimdi tüm Ortadoğu'da sömürü ve yıkım döngüsünü kırmak için her bir ülkeden işçilerin, emekçilerin, kadınların dayanışma ve mücadelesinin yeşermesine ihtiyacımız var. Emperyalist çatışmaların sonucu olarak kan ve yıkımla imtihana çekilen Ortadoğu halkları bu döngüyü kırabilir. O yüzden tam da şimdi, dünyada gelişenlere daha geniş bakmalı, enternasyonal mücadeleyi büyütürken emperyalizm ve ülkelerimizdeki baskıcı hükümetlere karşı kendi cephemizi kurmalıyız.

Nedir bu emperyalizm?

“Emperyalizm emekçilere karşı, emekçiler emperyalizme karşı”*

Olca Geridönmez

Son zamanlarda çokça duyduğumuz ve duyacağımız kavramlardan biri “emperyalizm” kavramıdır. Emperyalizmin ne anlama geldiğini hep birlikte irdeleyip, neden özellikle kadınların emperyalizme karşı mücadele etmesi gerektiğinin rotasını bulalım.

Emperyalizm sözcüğünü duyduğumuzda aklımıza ilk gelen şey belki de savaştır. Öyle ya, bir ülkenin ya da bölge gücünün/güçlerinin siyasal baskı ve silah zoruyla, ilhak, işgal vb. yöntemlerle daha zayıf ülke ve bölgelere egemenliğini yaymak için giriştiği saldırgan kapışmayı düşündürür öncelikle. Geçen yüzyılda 10 milyonlarca insanın hayatını yok eden, muazzam tahribatlar yaratan iki dünya savaşı bu sebeple de emperyalist paylaşım savaşları olarak adlandırılır.

Doğrudur, ama emperyalizm kavramıyla tanımlanan olgu **bununla sınırlı değil**, epey daha karmaşık.

İçinde yaşadığımız çağın toplumsal düzeninin işleme mekanizmasını, yani sistemini kapitalist emperyalizm oluşturuyor. Sermaye birikimine, üretim araçlarının özel mülkiyetine, emek sömürüsüne dayalı kapitalizmin teknelci aşamasını ifade ediyor.

V.İ. Lenin, 1916’da kaleme aldığı Kapitalizmin En Yüksek Aşaması - Emperyalizm adlı eserinde, kapitalizmin son aşaması olarak tarif ettiği emperyalizmin başlıca özelliklerini şöyle saptamıştı: Üretim ve sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesiyle tekellerin ortaya çıkışı; banka ve sanayi sermayesinin iç içe geçerek kaynaşması; sermaye ihracının uluslararası ilişkilerde giderek işlevli hale gelmesi ve dünyanın büyük kapitalist güçler arasında yeniden ve yeniden paylaşılması.

Emperyalizmin temeli

Emperyalizmin temelini oluşturan, uluslara-

rası tekellerle mali sermayenin kapitalist üretim ve pazarlar üzerinde kurdukları egemenliktir. Bu egemenlik sayesinde **yoğun emek sömürüsüyle**, özellikle de bağımlı ülkelerde aşırı sömürüyle elde edilen artı-değer, tekelleri ellerinde bulunduran emperyalist ülkelere, burjuvaziye akar. Bu, ucuz işgücünün yoğun olduğu bağımlı ülkelere sermaye ihracıyla, spekülasyon kazançlarıyla ya da kâr paylarıyla gerçekleştiği gibi, ileri teknoloji meta üretimi sayesinde **“serbest ticaret”** aracılığıyla da gerçekleşir.

Uluslararası tekeller yatırımlarını kimlerin işbirliğiyle yapar?

Uluslararası tekeller işgücünün ucuz olduğu bağımlı ülkelerdeki yatırımlarını genellikle söz konusu ülkenin işgücü piyasasını, pazar ve dağıtım ağlarını bilen, hükümetlerle de doğrudan yakın temas halinde olan **yerli sermaye gruplarıyla işbirliği halinde** gerçekleştirir. Türkiye’de de mali sermayenin, ağır sanayinin gelişimi ve büyük tekellerin önemli bir kısmı bu işbirlikçi temelde şekillenmiştir. Bu nedenle yabancı yatırımların ülkeye girişi, mevcut yatırımların sürdürmeleri ve işbirlikleri, Türkiye’deki teknelci burjuvazinin doğrudan çıkarlarını yansıtmaktadır.

Teknelci sermaye kendini nasıl yeniden şekillendirir?

Emperyalist ülkeler bu yolla, başka ülkelerin ekonomik, siyasal, askeri, ideolojik, kültürel vb. gelişimine nüfuz etme ve yönlendirebilme gücüne erişir. Teknelci sermaye bir bütün olarak dünya ekonomisini kendi ihtiyaçları ve çıkarları doğrultusunda yeniden, yeniden düzenleme, kontrol etme ve koruma çabasıdır. Kuşkusuz parçalı bir

bütündür söz konusu olan. Bütünü oluşturan parçalar, birbiriyle rekabet halindedir ve örtüşmeyen özel çıkarları da vardır. Kapitalizmde **kendi çıkarlarını gerçekleştirmeye çalışmayan bir şirket ve sermaye grubu yoktur.**

Tekeller arasındaki rekabetin diğer bir boyutu da kendi tekellerini koruma, geliştirme ve önünü açma çabasında olan emperyalist devletler arasındaki rekabet, çekişme ve çatışmalardır. Dünya pazarının iktisadi olarak paylaşımı, bunun siyasal olarak güvenceye alınmasını ve gerektiğinde askeri olarak korunmasını gerektirir ki bu işgal, darbe, baskı, tehdit ya da ticaret savaşlarının tetiklediği iktisadi ve siyasal gerilimler biçiminde kendini gösterir.

Emperyalizmin doğası barbarlık

Bu gerilimler son birkaç yılda kendini en şiddetli haliyle, emperyalist barbarlıkla açığa vurdu. Sürüncemede kalan Rusya-Ukrayna savaşı, en taze haliyle İsrail-Filistin’e uyguladığı soykırım kapitalist emperyalist sistemin doğasının vahşetini faş etmedi mi? Tüm uluslararası anlaşmalara; insanların, ulusların, halkların haklarını koruması gereken uluslararası kurumların insan hakları bildirgelerine, sözleşmelerine vs. tecavüz edilmedi mi?

Bu anlatı, birçok bakımdan da kısa bir anlatı, elbette içine doğduğumuz ya da bulunduğumuz, yaşamımızı sürdürdüğümüz köy, şehir, ülke ve nihayetinde dünyada maruz kaldığımız çoklu sorunların yalnız ve yalnızca genel bağlamını çerçeveleyiyor. Oysa bu an-

latıdaki dünyanın, özellikle de işgücünün kıyasıya sömürüleceği **bağımlı bir ülkenin emekçilerinin birer üyeleri olarak**, üstelik kadın üyeleri olarak yaşamımızın her anında emperyalizmin ikiyüzlü, barbarca sonuçlarını en ağır, en acımasız biçimiyle hissediyor ve yaşıyoruz.

Bedel ödeyen biz emekçileriz

İnsanca çalışma, geçinme, barınma, sağlık, eğitim haklarımızla koşullarımız, örgütlenme ve söz söyleme hakkımız ulusal ve uluslararası sermayenin talebi doğrultusunda gasbediliyor. Gözaltılar, tutuklamalarla, “muhalif” medya kurumlarına sansür, yasaklama, olmadı para cezalarıyla yıldırma başını almış gidiyor. Teslimiyetçi tepkisizliğin bedeliyse artan sefalet ve daha büyük baskılar altında ezilmek oluyor.

Emperyalist ve işbirlikçi tekelleri hedefe koymayan **“iyi niyetin”** başarı şansı yoktur ve halkı aldatmaktan başka bir anlam ifade etmemektedir. Tutarlı bir antiemperyalist mücadele, emperyalist sömürüye ve bağımlılık ilişkilerine, onun temsilcisi işbirlikçi teknelci burjuvazi ve iktidarı karşı mücadele olarak şekillenmek zorundadır. Aynı zamanda **işçi sınıfı ve emekçilerin çıkarlarını temel alan bir toplumsal devrim** ve sosyalist inşa kaçınılmaz olarak antiemperyalist nitelikte olacak ve ülke kaynaklarının uluslararası tekellere peşkeş çekilmesine son verecektir. İşçi sınıfı ve ezilen halkların kendi iktidarlarını, insanca bir yaşamı ve sosyalizmi kurmasının başka bir yolu yoktur.

* 1933’te *Almanya’da Hitler faşizmi emperyalist burjuvazinin himayesinde iktidara geçtiği sıralarda komünist kadın önderlerden Clara Zetkin’in “Emperyalist savaşlar emekçilere karşı, emekçiler emperyalist savaşlara karşı” broşürü Komünist Enternasyonal’in kendisinden talep ettiği ve onun sınıf mücadelesine miras bıraktığı son eserdi. Clara’nın broşürünün başlığını burada ufak bir değişikliğe uğrattık.*

Kadınlar Türkiye gündemini yorumluyor

Neslihan Karyemez
İstanbul-Küçükçekmece

Güncel siyasi ve ekonomik gelişmelere dair umutsuzluk, öfke ve korku kadınlar içinde varlığını korumaya devam ediyor. Artan yoksulluk ve geleceğine dair kaygılar ön planda.

Türkiye’de yaşanan ekonomik sıkışmışlık, siyasi baskılar ve artan belirsizlik ortamı, kadınların gündelik yaşamını derinden etkiliyor. İstanbul Küçükçekmece’de konuştuğumuz kadınlar, ülke gündemine dair endişelerini, öfkelerini ve hayal kırıklıklarını anlattı.

“Artık görmek, duymak istemiyoruz”

Öfke ve hayal kırıklığının yanı sıra kadınlar çaresiz hissettiklerini ve bu yüzden gündemden uzaklaşmak için ellerinden geldiklerini yaptıklarını da söylüyor.

Küçükçekmece Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneği’nde bu luştığımız emekli Gülay, haber izlemeyi bıraktığını, sürekli şiddet ve çatışma haberlerinin ruhunu kararttığını söylüyor: “Uzun zamandır haber dinlemiyorum. Kimi vurdu, kim kime ne yaptı, içim almıyor. Sosyal medyada bile karşıma çıktığında görmek, duymak istemiyorum. Belki de artık yorulduk, görmek istemiyoruz. Geçmiş yıllarla kıyasladığımızda bugün çok kötü. AKP’li yıllar bizim gençliğimizi aldı götürdü. İki çocuğum var; kendimden geçtim, onların hayatı bitti benim gözümde.”

Konunun temeli ekonomi, yoksulluk

Ortadoğu’da süren savaşlardan da etkilendiğini söyleyen Gülay bütün bu yaşananların ekonomiyi daha kötü etkileyeceğini düşünüyor: “Geleceği düşünüyorum, bu beni korkutuyor. Türkiye’nin de karışacağına dair bir korkum var.

İsrail-İran savaşı uzun sürseydi ülkemiz ekonomik açıdan daha da kötüye giderdi. Türkiye’ye gelecek yeni bir göçe, işsizliğe ve daha da artacak bir yoksulluğa sebep olacaktı. Yaza girdiğimizden beri karpuzdan başka meyve aldım mı diye sorsanız, yok. Onu da iki kez aldım. Meyve alamıyorum, sebzeden kısıyorum. Hayatımızdaki her şeyden kısıyoruz.”

Bu ne yaman çelişki

Olca ev kadını. Daha önce tekstil işçisiydi. Çocuğuna bakmak için işe gitmiyor. Olca, özellikle çocuğunun geleceğinden endişe ediyor. Eğitimden pazardaki alışverişe kadar her şeyin kötüye gittiğini söylüyor: “Bir çocuğum var, onun eğitimi için çok endişeliyim. Seçtiklerimizi cezaevine atıyorlar. Her şey ortada, hiç iyi görmüyorum gidişatı. Ekonomi zaten çok kötü. Gelecek kaygısı çok var. Bu çocuk büyüdüğü zaman ülke nasıl bir halde olacak, bilmiyorum.”

Olca Ortadoğu’da savaşların harlanmasının da endişe verici olduğunu ifade ediyor: “Ben duyduktan bir gün sonra İsrail ve İran ateşkes ilan ettiler. Türkiye’ye de gelir mi savaş, diye çok endişeleniyorum. Haber izlemek istemiyorum, aynı şeyleri dinlemekten bıktım. Benim de gündemim: Çocuğumun karnısını nasıl doyuracağım, temel ihtiyaçlarını nasıl karşılayacağım?”

Gündem karın doyurma ama diğer gündemlere de kayıtsız kalmanın mümkün olmadığını söylüyor Olca: “İsrail’in İran’la savaşı doları fırlattı. Bu da eve giren her şeyin pahalılaşması demek. ‘Bana ne?’ diyemiyoruz. Filistin’de halk öldürülüyor, sadece kınıyoruz. Bu nasıl kınama? İsrail’in yaptığı katliamlara tepki göstermek gerek. Ama hâlâ İsrail malları marketlerde satılıyor. Bu nasıl bir çelişki?”

Fotoğraf: MA

“Bu ülkede sesini çıkaranların sesini kesiyorlar”

Çağrı merkezinde çalışan Gülsüm ülkede düşünce özgürlüğünün kalmadığını, insanların korkudan konuşmadığını söylüyor: “Ülkeyi yönetenler ikili, üçlü oyunlar oynuyor. Bugün Filistin’in yanında olduklarını söylüyorlar ama hâlâ İsrail’le ticari anlaşmaları sürdürüyorlar.

Türkiye’de savaş çıkarsa ne olur? Sosyal medyada görüyorum, ‘Savaş çıkarsa kocamı askere göndermem’ diyor çoğu kadın. Benim de oğlum yetişkin olsaydı onu da göndermezdim. Bu ülkede olan, hep emekçinin çocuklarına oluyor.”

“Komple sistem değişsin”

Gülsüm toplumun bilinçli olarak eğitimsiz bırakıldığını, böylece daha kolay yönetildiğini savunuyor: “Ben bu ülkede bir gelecek görmüyorum. Bugün imkanım olsa bir dakika bile durmam. Daha önce

çalıştığım markette üniversite mezunu arkadaşlarım var. Kimisi tekniker, kimisi yazılımcı, mühendis ama hepsi benimle aynı maaşı alıyor. Neden kendi mesleklerini yapmıyorlar? Çünkü iş yok. Her şey torpile dönüşmüş durumda.”

“Ben inançlı bir insanım. Ama hükümet insanları maneviyata değil, kör itaate sürüklüyor. Gözünü, kulağını kapatmış bir toplum yaratıyorlar. Diyanet, devletten en büyük bütçeyi alıyor ama toplumda bir karşılığı yok. Öyle bir şey olsun istiyorum ki bu sistem baştan sona değişsin.”

Kadınlar daha fazla kısıtlanacak

Esnek işlerde çalışan Tülin, ülkenin her alanda geri gittiğini düşünüyor. Eğitimden kadın haklarına, çevreye kadar birçok alanda yaşanan gerilemeyi şu sözlerle özetliyor: “Eğitim, sağlık, işçi hakları, kadın, çocuk, hayvan ve doğa hakları neresinden tutsak elimizde kalıyor. İnsanların topraklarını ellerinden almaları, ülkenin geleceği olan zeytinlikleri pazarlamaları... Bunların hepsi bir düzenin parçası. Seçme ve seçilme hakkımız elimizden alınıyor. Demokratik haklarımıza yönelik saldırılar sistematik şekilde yapılıyor. Artık temel haklarımız

bile yok. Bundan sonraki dönem, bizi daha fazla abluka altına alacak.”

Kadınlara yönelik baskının sistematik hale geldiğini belirten Tülin, demokratik hakların da tehdit altında olduğunu vurguluyor: “Nafaka hakkı, mal varlığı gibi kadınlara dair tüm haklar hedefte. Toplumda bazı grupları örgütleyerek kadının giyimine, çalışmasına, hayatına karışıyorlar. Kadınlara yönelik haksızlıklar sürdükçe ülkede hukuktan söz edilemez. Kadının yaşamına müdahale ediliyor. Giyimimle, duruşuyla hedef gösteriliyor.”

“Türkiye her yönden bağımlı bir ülke”

Türkiye’nin üretimden kopmuş bir

ekonomiyle ayakta duramayacağını belirten Tülin, savaşların bu kırılgan yapıyı daha da zorladığını söylüyor: “Üretim olmadan enflasyonla baş edemeyiz. Dışa bağımlı oldukça her şey daha da pahalıya gelir. Savaşlar ekonomimizi çok ciddi etkiliyor. Aldığımız ürünlerin çoğu yurt dışından geliyor. Türkiye önce kendi ekonomisini düzeltmeli. Biz hep dışarıya bağımlıyız.”

Kadınların ortaklaştığı duygular; çaresizlik, öfke, korku ve gelecek kaygısı. Her biri, farklı alanlardan baksa da ortak noktaları bu düzenin sürdürülemez olduğunu düşünmeleri. Yaşanan ağır ekonomik kriz, ifade özgürlüğüne yönelik baskılar ve toplumsal adaletsizlikler, kadınların hayatını doğrudan etkiliyor.

Fotoğraf: DHA

Kürtaj yasağının tanıklarının hikayesi

“4 Ay, 3 Hafta, 2 Gün filmi, sadece Romanya’nın karanlık bir dönemini değil, aynı zamanda bugün güncelliğini koruyan bir meseleyi önümüze getiriyor.”

Ezgi Tatlı

**Dikkat, spoiler içerir*

Cristian Mungiu’nun “4 Ay, 3 Hafta, 2 Gün” filmi, 1987 Romanya’ında iki genç kadını, Gabita ve Otilla’yı merkeze alarak kürtaj yasağının kadınların yaşamındaki etkisini anlatıyor. Film, üniversite yurdunda oda arkadaşı olan Gabita ve Otilla’nın bir seyahat hazırlığı yapma halleriyle açılıyor. Filmin genel havasının gri, klostrofobik ve despotik olduğunu söyleyebiliriz. Tercih edilen üniversite yurdu da tam olarak bu havayı temsil ediyor. Gabita hamile kalmış ve kürtaj yaptırmak istiyor. Bir arkadaşlarının tavsiyesiyle buldukları doktorla gizlice buluşmaya çalışıyorlar. Otel kiralayıp doktorla oraya giderek kürtaj olmayı hedefliyor.

Film boyunca Gabita’nın hareketsizliği ile Otilla’nın aktif çabaları arasındaki gerilim, kadınların çoğu zaman bireysel mücadelelerle ayakta kalmaya çalışmak zorunda bırakıldığını da gösteriyor bizlere. Çevrelerinden aldıkları borçlarla bir şekilde parayı tamamlayan genç kadınlar otel odası tutarken bile birçok zorlukla karşılaşılıyorlar. Odayı neden tuttuklarından, ne yapacaklarına kadar bilgiyi vermek durumundalar. Otel odasında doktorla buluştuktan sonra

Görsel: 4 Ay, 3 Hafta, 2 Gün filmi fragmanından ekran görüntüsü

da esas olaylar başlıyor. Filmde temel hakların, siyasi rejimlerin sınırları içinde ölçülüp biçildiği bir atmosfere tanıklık ederken filmi güncel tartışmalar ışığında değerlendirmek, kadınların yaşamını çevreleyen baskıyı daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir.

Çavşesescu Romanya’sı: “Nüfusumuz artsın”

Film, Romanya’da 1966 yılında çıkarılan ve kürtajı yasaklayan yasanın etkilerini anlatıyor. Romanya Devlet Konseyi Başkanı Nicolae Çavşesescu’nun nüfus artışını hedefleyen politikaları, devletin kadın bedenini nasıl işlevselleştirdiğinin kürtaj yasağıyla uygulamasını esas alıyor. Yasak, çocuk sahibi olmayan çiftlerin çeşitli yöntemlerle cezalandırıldığı, yasal kürtaja ulaşımın imkansız hale geldiği bir rejimde gerçekleşiyor. Bu dönemde yasa dışı kürtaja başvurmak zorunda kalan yarım milyondan fazla kadın hayatını kaybetmiş. Bu da yasakların sadece yüzeysel bir düzenleme olmadığını, toplumsal bir felaket yarattığını da ortaya koyuyor.

Filmin karanlık koridorlarda ve klostrofobik mekanlarda hissettirdiği baskı, çatışma ve çaresizlik, bu politikaların görsel bir ifadesi olarak çıkıyor karşımıza. Gabita ve Otilla’nın yaşadıkları tedirginlikler, bunlarla mücadele etmeye çalışmaları aslında Romanya’nın kürtaja yaklaşımının sadece çocuk doğurma zorunluluğuyla sınırlı olmadığını gösteriyor.

Günümüzde kürtaj tartışmaları

Günümüze dönersek, dünya genelinde de kürtaja erişim konusunda tartışmalar giderek hararetleniyor. ABD’de Yüksek Mahkeme’nin Roe v. Wade kararını geri çekmesi, birçok eyalette kürtaja erişim imkanlarının ortadan kalkmasına neden oldu. Latin Amerika’nın birçok ülkesinde kürtaja hâlâ sınırlı şartlar altında izin verilirken bu yasakların arkasında muhafazakar rejimlerin etkisi bulunuyor. Polonya’da kürtaja erişim hakkının daha

da kısıtlanması, bu rejimlerin kadınları üzerindeki tahakkümünü ortaya seriyor.

AKP’nin uzun süredir sürdürdüğü “aile” odaklı politikaları -özellikle aile yılı ilan edilen 2025 itibarıyla- kadın bedenini ve emeğini daha da derin bir şekilde sermaye programına entegre etme çabalarına işaret ediyor. Kürtaja “cinayet” denmesi, doğum kontrol yöntemlerinin şüpheli hale getirilmesi, kadın sağlığına ilişkin muhafazakar yaklaşımların örgütlenmesi gibi adımlar bunun göstergesi.

Bu duygular bize yabancı değil

Cristian Mungiu’nun kamerası, bireysel çaresizliği toplumsal bir çatışma eksenine oturtma niyetinde. Bununla birlikte kürtaja erişimdeki engellerin sadece bir sağlık meselesinin yanında şiddet, sömürü ve tahakkümün de bir parçası olduğunu da film çarpıcı biçimde ortaya koyuyor. Kadınların otel odasında buluştuklarında doktor “10 yıl hapis cezası var sonunda, bu işi bu paraya yapar mıyım sanıyorsunuz?” diyerek kadınlara oldukça sert ve aşağılayıcı davrandığı bir sahne izliyoruz. Karşısında evlilik dışı hamile kalan bir öğrenci, parasız ve çaresiz bir kadın var. Filmin en gergin anları buradan sonra başlıyor.

Doktor ve kadınlar arasındaki ilişki de aslında devletin kadınlar üzerinde kurduğu baskı politikalarının yansıması gibi görülebilir. Yasağın ardından legal olmayan biçimde kürtaja ulaşmaya çalışan kadınlar benzer baskıları ve aşağılanmaları bu sefer “merdiven altı” kürtaj yapan doktorlardan görüyorlar. Kadınların yaşadığı o çaresizliği izleyenler de yaşıyor. Filmdeki kürtaj yasağı ve kadınların yaşadıkları duygular bugün bizlere yabancı gelmiyor. Filmin çarpıcılığı bu gerçeklikle bütünleştiğinde tedirgin edici bir hal alıyor. Benzer politikaların bugün doğrudan uygulanmasa da onun adımlarının iktidar tarafından atılıyor olması kurguda gerçekleşenlerin gerçek hayatta yaşanabilme ihtimalini yüzümüze çarpıyor.

Filmde doktorun uyguladığı tedavi (!)

sonucu kürtajın başarıya ulaşamama ihtimali olduğu söyleniyor. Bunun yanı sıra kadının fazlaca kanaması olabilir, ateşi çıkabilir, mikrop kapabilir... Birçok komplikasyonun gerçekleşme olasılığının olduğunu söylüyor doktor. “Sakin ambulans çağırmayın, o zaman hapse gireriz hepimiz” diyerek ayrılıyor. Kürtaj yasağının kadınların sağlığı üzerindeki tehdidi ortaya koyan bir sahne bu. Düşen fetüsten kurtulma görevi de yine kadınlara düşüyor.

“Sonuçlarıyla kadınlar yüzleşiyor”

Ardından erkek arkadaşının evine yemeğe gitmek durumunda kalan Otilla arkadaşını otel odasında bırakıyor. Bu yemekte erkek arkadaşıyla yaptıkları konuşma oldukça çarpıcı. Otilla’nın erkek arkadaşı kürtaj karşıtı ancak birlikte olduklarında Otilla’nın uyarılarına rağmen korunmuyor. Otilla soruyor: “Kürtaja karşısın, hamile kalsam ne yapacaktın?” diye. Erkek arkadaşı böyle şeylerin konuşulamayacağını söyleyerek: “Bilmiyorum evlenirdik” diyor. Otilla “Ben evde sadece sana yemek yapmak istemiyorum. Neden ben uyardığımda dinlemedin, ısrar ettin?” deyip koşarak arkadaşının yanına gidiyor. Hayatının neredeyse hiçbir anında söz sahibi olamayan kadınların cinsel birlikteliklerinde de benzer durumları yaşadığını gösteriyor bize yönetmen. Bu durumların sonuçlarıyla da korkunç bir biçimde kadınlar yüzleşiyor.

“4 Ay, 3 Hafta, 2 Gün” filmi, sadece Romanya’nın karanlık bir dönemini değil, aynı zamanda bugün güncelliğini koruyan bir meseleyi önümüze getiriyor. AKP’nin kadın politikalarıyla beraber sermaye programı ve muhafazakarlaşma ekseninde değerlendirildiğinde, filmde gösterilen baskının, sadece bir dönemin özelliği olmadığı açık hale geliyor. Kadın yaşamını ve sağlığını merkeze alan bir yaklaşımla bu tartışmaları ele almak, kürtaja erişim hakkını toplumsal bir özgürlük meselesi olarak yeniden düşünmeyi gerekli kılıyor.

Aile yılında Ülker Abla'yı hatırlamak

Buket Ülger Gürbüz

*“Bazı kadınlar için aşk
Şöyle bir rüyasız, sere serpe,
Şöyle bir korkmadan uyumadır”*
“Aile yılı” ilan edilen 2025 yılında mayıs ayı verilerine göre aile içinde öldürülen kadın sayısı 79 olarak açıklandı. Üstelik bu sayı, yalnızca kayıt altına alınabilen vakaları kapsıyor. Oysa görünmeyen, susturulan, gizlenen cinayetler hâlâ karanlıkta. Aydın’da, yangında ailesini kaybettiği sanılan bir itfaiyeci babanın içinde eşi ve çocukları uyurken evini aslında kundakladığı ortaya çıkmışken şu soruyu sormadan edemiyoruz: Ev, gerçekten hâlâ güvenli bir yer mi? Bunca şiddete, cinayete, tehdide rağmen özellikle de kırılgan olarak tanımlanan kadın ve çocuklar için evi bu denli güvenli saymamızı sağlayan şey ne?

“Ben Ülker, diriyim şimdilik”

Bütün bu sorular Seray Şahiner’in Ülker Abla romanını hatırlattı bana. Ülker, baba baskısıyla erken yaşta evlenmiş; baba evinden koca evine geçiş yapmış bir kadın. Koca dayacağına dayanamayıp “güvenli” alanından kaçan Ülker, evi dışında en iyi bildiği yere sığınır bu romanda: hastaneye. Hastanelik olacak kadar çok dövüldüğü ve evliliği boyunca birçok kez bu sebeple tedavi gördüğü için bilir hastaneyi de zaten. Ancak bu sefer hasta olarak değil, hastanede refakatçi olarak kalmaya başlar. İroni de tam olarak burada başlar: Kadınların ev içinde güvende hissedemezken kamusal alanda var olabilmeye çalışmaları Ülker karakteri üzerinden vurucu biçimde sunulur romanda. Bir kadının evi dışında en iyi bildiği yerin hastane olması tuhaf hatta ürkütücüyken bu normali içselleştirmiş olmamız da gariptir bir yanıyla. Romanın ilk sayfasında karşılaştığımız “Ben Ülker, diriyim şimdilik.” cümlesiyle Ülker bile şaşkın gibidir hayatta olduğuna. Ayrıca romanda Ülker’in bir adı vardır ama soyadının okura verilmemesi de bilinçli bir tercih gibidir. Kadınların baba ya da eş üzerinden kendini tanımlamasına vesile olan “soyadı”nı vermeyerek Ülker’in yaşadığı ataerkil baskıya karşı bir duruş sergiler gibidir Seray Şahiner.

“En çok gülerken üzülüyorum”

Roman baştan sona ironi üstüne kuruludur. “En çok gülerken

üzülüyorum” cümlesiyle başlayan romanda yazar, tezatlık üzerinden ironi yaratır ve biz okurları bu evrene çekeceğinin haberini daha en başından verir. “Kimliksiz yaşayarak kimlik mücadelesi veren” Ülker karakteri salt bu özelliğiyle bile ironinin vücut bulmuş haliyken aynı karakterin düğün salonuna gidip göbek atması, romandaki ironiyi ve toplumsal çelişkileri ortaya koyan çok katmanlı bir sahnedir. Ülker, hayatının pek çok alanında özgürlüğünü ve kimliğini kaybetmiş, kocasından kaçmış bir kadındır. Aslında, yaşadığı koşullar ve deneyimleri göz önüne alındığında evlilik kurumuna yeniden adım atmak istememekte hatta böyle bir seçeneği bir daha aklından bile geçirmemektedir. Ancak tüm bu duygusal ve toplumsal kırılmaların yanında, maddi imkânsızlıklar onun düğün salonundan uzaklaşmasını engeller. Çünkü bedava pasta yiye-bilmek gibi çok basit, hatta küçüm-senebi-lecek bir

neden, onun hayatında önemli bir yer tutar. Bu durum, Ülker’in içinde bulunduğu çaresizliği ve günlük yaşam mücadelesini gözler önüne serer. Ülker’in bu davranışı, aslında ekonomik yoksunluğun kadınların hayatındaki etkisinin temsilidir. Tek başına hayatta kalmaya çalışan kadınların, temel ihtiyaçlarını karşılamak için verdikleri çetin savaşın küçük ama anlamlı bir iz düşümüdür bu sahne. Ülker’in düğün salonunda göbek atması onun delirmeden hayatta kalma stratejisinin de bir parçasıdır. Bunun yanında, geçim sıkıntısının kısılcında ezilen ve tek öğünle beslenmek zorunda kalan kadınların yaşadığı zorluklar, Ülker’in durumuyla birleşerek romandaki kadın portresinin daha derin ve vurucu bir şekilde anlaşılmasını sağlar.

İyilik yap at denize mi?

Seray Şahiner, Ülker’in maruz kaldığı erkek şiddetinin yanında toplumsal gözlemleriyle de fark yaratır. Toplumun iyilik yaptığı insana dair beklentisini eleştirel bir bakışla aktarır. Romanın bir bö-

lümünde apartmanda yaşayan kadınların Ülker’e iyilik yaparken ona yükledikleri beklentiler, toplumsal ilişkilerde iyilik kavramının ne denli çıkarıcı ve sınırlandırıcı olabileceğini açıkça ortaya koyar mesela. Hemcinsleri, Ülker’in yardımseverliğini samimiyetten çok bir hizmet karşılığı gibi görüp onun evlerini temizlemesini, sürekli olarak çok iş yapmasını beklerler. Bu beklenti, iyiliğin koşulsuz ve karşılıksız olması gerektiği anlayışını yok sayar. Bu sahne, toplumun iyilik yapılan bireye nasıl üstten bakıldığını da kanıtlar niteliktedir. İyilik, burada bir güç dengesi meselesine dönüşmüş, samimiyet ve insanlık bağları yerini çıkar ilişkilerine bırakmıştır.

Bu durum, iyilik yapmanın aslında ne kadar zor ve karmaşık bir toplumsal mesele olduğunu gözler önüne sererken karşılık beklemek üzerine kurulu iyilik anlayışını sert ama mizahi bir dille eleştirir.

“Aşk şöyle bir korkmadan uyumadır”

Ülker Abla’nın roman boyunca kendine sığınacak bir alan arama ihtiyacı, biz kadınların sosyal seviye fark etmeksizin yüzyıllardır süregelen “kendine ait bir oda” arama ihtiyacını gözler önüne seriyor aslında. Ülker, şehrin tekinsiz sokaklarında kameraman gibi gezerken biz okurların birçok konuyu sorgulamasına vesile oluyor. Roman boyu rahat bir uyku çekemeyen Ülker, toplumsal meseleleri kadın duyarlılığı ile işleyen Gülten Akın’ın *Oyun* şiirindeki şu dizeleri getiriyor aklara: “Bazı kadınlar için aşk / Şöyle bir rüyasız, sere serpe / Şöyle bir korkmadan uyumadır.” Ülker Abla’nın hikâyesi, bizim bildiğimizi sandığımız evlerin duvarlarını yeniden düşündürürken Gülten Akın’ın dizelerinde yankılanan o kadim kadın sesiyle birleşiyor: Yaşamak, görünür olmak, korkmadan uyumak... Biz kadınların canı pahasına verdiği mücadelenin karşılığındaki beklenti bu kadar yalın ama bir o kadar da derin aslında. Nice kadın var etrafımızda yaşamındaki korku duvarlarını bilmediğimiz, bilsek delireceğimiz... Seray Şahiner, ne de güzel selam yolluyor, hepimize.

Bavulum cebim kadar boş:

Yawww sıcaktır!

Asgari ücretle çalışan bir işçinin bir günlük tatil yapabilmesi için dört gün çalışması gerekiyor. O yüzden plan var, tatil yok.

Fatma Koç

Adana

Güneşe sormuşlar “En sevdiğin memleket neresi?” diye, “Tabii ki Adana” demiş. Bunu nereden duydun demeyin, zira tamamen uydurdum. Sarı sıcak demişler adına, kolay mı yaz mevsimi, hele ki Adana’da. Ama en klas hareketi güneşe mermi sıkarak yaptık itiraf edin, bizden başka kimsenin aklına gelmemiştir.

Bir günlük tatile dört günlük çalışma

İnsan, sıcaklar bastırmaya başlayınca şöyle serin bir deniz, kum, güneş, tatil hayalleri de kurmaya başlıyor. Yılın bütün yorgunluğunu atacak, dinlenecek, eğlenecek bir tatil istiyor. Kimileri için tatil yeni başlıyor, kimileri için tüm hızıyla devam ediyor. Bazıları ise hiç yapamıyor. Herhangi bir tatil beldesine gitmek, orta halli bir otelde kalmak günlük 2 bin 500 lira. Buna yeme içme de eklediğinizde iki kişinin günlük harcaması 3 bin 500 lirayı buluyor. Asgari ücretlinin günlük yevmiyesi 866 lira olduğuna göre asgari ücretle çalışan bir işçinin bir günlük tatil yapabilmesi için dört gün çalışması gerekiyor.

Ayrıca kira, elektrik, su vs. faturalar nasıl ödenecek? İşte bu yazıda tatile gidemeycekler için alternatif seçenekleri araştıracağız.

Haydi kızlar çayı koyun! Tatil planı yapacağız. Güllüşüyoruz çünkü hepimiz biliyoruz ki tatil bizim gibi çalışanlar için bir hayal. “Neyse her şey dahil otelde tatil zaten seçenekler arasında yok, eledik gitti” diyorum.

- Kız anam, eskiden iş yerlerinin yaz kampı vardı. Orada ucuz tatil yapardık,

çok güzel geçirdi. DSI’nin, Karayolları’nın kampları vardı gidemiyoruz artık. + Gülaycığım, işçilerden kesilen primlerle yapılan o kampların hepsi özelleştirildi canım. Artık o kampların önünden bile geçemiyoruz.

Karavan desen hak getire...

“Kamp deyince, son zamanlarda karavan tatilleri de moda oldu. Otele o kadar para vereceğimize karavan park mı yapsak?” Daha önce yapmadığımız için sarılıyoruz telefonlara, yazıyoruz arama motoruna “Karavan Tatili.” Aboww, bugüne kadar herhangi bir sohbette ismi neden geçmedi anlıyoruz. Karavanımız olmadığı için günlük karavan kiralamak gerekiyormuş. Karavanın günlüğü 6 bin lira. Karavanla kamp yapacağın yere de ödeme yapmak gerekiyormuş. Karavan yeri günlük 1600 lira. Hesabın sonunu getirmiyoruz, bunu da eledik, gidemeyiz.

Nuran, “Kız anam, en iyisi bizim köye gidelim. En fazla yol parası” diyor. “İyi de bacım, köye gidelim tamam da köy de sıcak, serin olsa hadi neyse.” Bu ihtimal de olmadı. Gündelik sorunlardan kaçıp dinlenelim, bari günübirlik bir deniz planı yapalım dedik. Şezlong kirası, giriş ücreti derken fiyatlara yetişmek mümkün değil.

Tatil planımızda tatil yok!

Kaç kişi bir araya geldik, bir tatil planı yapamadık. Daha doğrusu tatil planı yapıyoruz ama tatil planımızda tatil yok. “Kızlar moralleri bozmaya gerek yok, alternatiflerimiz var” diyorum, hepsi bana dönüp bakıyorlar. “Eee tatile çıkamıyoruz, biz de balkona çıkarız. Akşam serinliğinde otururuz” diyorum. Kahkaha tufanı kopuyor. “Yawww sıcaktır balkonda da oturamayız bence, mecburen gerçeklerle yüzleşeceğiz” diyorum en son.

Çalışanların sosyal haklarının ne kadar önemli olduğunu, kazanılmış haklardan vazgeçmenin sonuçlarını görüyorsunuz değil mi? Fabrikaların, kamu kurumlarının sosyal tesisleri olsa her çalışan, insanca ve keyifle tatil yapabildi. “Siz de her şeyi paraya bağlıyorsunuz” diyenlere sesleniyoruz: “Evet her şey para ve sizin yönettiğiniz kötü ekonomi ile ilgilidir.”

Fotoğraf: Pexels

Nereden çıktı bu tatil?

Filiz Gür*

Kıymetli hazirun, İşte tüm olan bitenlere rağmen yaşamın bize kızartmalı, karpuzlu, açık cam önünde yatmalı bir yaz daha getirdiğini görüyoruz. Ben bu üçünün yanı sıra başucumda minik bir yığına dönüşmüş kitapları okumayı, not defterime sonra izlerim diye kaydettiğim filmleri izlemeyi, keyfekeder ve acelesiz olarak sevdiğimiz yemekleri yapıp yemeyi, genleşen zamanın içinde aklımı ve ruhumu beslemeyi düşünüyorum.

Tabii ben bunları düşünürken liseli kızım henüz karne töreni bile bitmeden “Anne tatil yapalım” diyor. Tatilin yapılan bir şey olması şartlaşmış galiba. Öğretmen arkadaşlarım, “Siz tatilde nerede olacaksınız?” diye soruyorlar. Yani tatilin başka bir yerde olmak olması da şartlaşmış.

Niye evimde sevdiğim şeyleri yaparken tatilde sayılmadığımı düşündüm. Sonra da aslında uzun yollar gidip, o yollara gidebilmek için yok canımdan harcadığım paralarla aslında iyi değil, kötü hissetmeyi niye tatil diye adlandırdığımı. Hele hele evliken ve çocuklar küçükken gittiğimiz kavga kıyamet, harala gürele zamanlara nasıl tatil dedim aklıma şaşayım. Bir insan ancak bu kadar toplumsal şartlanmaların oyuncağı olur.

Ben küçükken, belki de derin yoksul bir ailenin çocuğu olmamla ilgili olarak “tatil” yalnızca okula gitmek zorunda olmadığım, istediğim kadar kitap okuduğum zamanların adıydı. İnsanların sıcak havalarda suya girme ihtiyacıyla yer değiştirdiklerini, o kavim hareketini çok sonra öğrendim.

Şimdilerde belli bir sınıf için yurt içinde yer değiştirmek de tatilden sayılmıyor. İlla ecnebi bir memlekete gitmek icap ediyor. Balkanlar turu olabilir, bir Yunan

adası ya da Kuzey Ülkeleri turu olabilir. Kendi memleketimizde aklın almadığı rakamlarla kazıklandığımızı bilerek tatil yapmaktansa komşu Yunan’ın kabaki ve cacikisiyle serinlemeyi tercih ediyor bizim buradakiler. Ben de rutin bir çalışma düzeninde olmadığım, zil çalınca derse girmek zorunda olmadığım bir zamanı kilolarca kabak kızartarak geçirebilirim.

Tabii gezip yeni yerler, yeni tecrübeler edinmek istemiyor değilim. Bu, var olan ekonomik şartlar yüzünden evde olmaya dair bir güzelleme olarak okunmamalı. Çocukluğumdan beri kendi anlamımı yüklediğim “tatil” üzerine düşündüm. Kendimi ya da bakmak zorunda olduğum insanları bu zorlantiyan kurtarıcam ayağına para biriktiren bir aile babası da değilim. Kaldı ki evde kalsak bile biriktirmeyeceğimiz zamanlar. Karpuz dedim ama yerli karpuzun yolunu gözlüyorum, belki ucuzlar.

Son üniversite sınavında “sağaltmak” sözcüğü geçmiş ve gençlerin çoğu bu kelimeyi bilmedikleri için komik videolar çekmişler. Bana öyle acayip geldi ki bu. Günlük dilde çok kullandığım ve yazma kulübümdeki gençlere de sık sık yazmayı öncelikle kendimizi sağaltma biçimi olarak kullandığımızı hatırlattığım için trajik göründü durum. Okumanın dünyayı gezmeden tanımanın bir yolu olduğu ıskalanıyor.

Boş bir vakti tatile dönüştürmekten habersiz bir insanlık “tatil” etiketlerinin peşinde kendini yorgun düşürüyor.

Nereye gitseniz olan biten peşinizi bırakmayacak zaten de bu yazıya onları dahil edip kirliletmek istemiyorum, okurken sağaltıcı olsun.

Benim tatil planım okumak. Sizin yaparken mutlu ve dinlenmiş hissettiğiniz şeyler neler? Bir düşünün. Biraz da rastlantılara ve akışa teslim olun. Huzur diliyorum hepimize.

*filizy63@gmail.com

Fotoğraf: Pixabay

2025 Emek Kampı: Gökyüzü ortak, sofrada ortak, hayaller ortak

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Deniz Adana

Bir yaz daha geldi.

Yaşam telaşı dört mevsim devam ediyor; ancak yaz mevsimi bu telaşa kısa bir mola imkânı tanırken, pek çok güzelliği de beraberinde getiriyor. Birçok kişi şikâyet etse de ben severim bu mevsimi. Örtüsüz bir mevsimdir benim için; güneşi, bulutları, yıldızları — kısaca gökyüzünü — daha aydınlık, daha net görür ve öylece yaşarız. Kışın yorgunluğunu ve ağırlığını üzerimizden atmak için de fırsatlar sunar bize. Tüm bu güzelliklerin yanı sıra başka heyecanları da barındırır. Tatil düşüncesi aylar öncesinden başlar; yaz güneşini düşünmek bile kışın o kasvetli, soğuk günlerinde içimi ısıtır. Tatil; bazıları için yıldızlı otellerde yaşanacak deniz, kum ve güneş üçlüsünden ibaretken, benim için parlak güneşin aydınlığında güzel insanlarla güzel sohbetlerin yaşanmasıdır. Şu günlerde bu güzellikleri yaşayacağım bir tatil fırsatı yine önümde duruyor. Bahse konu olan Emek Yaz Kampı, hazırlıklarını bitirmiş, bizi bekliyor.

Çadırda bir yaz, gönülde bir güven

Daha öncesinde giden arkadaşlardan çokça dinlediğim yaz kampını ilk defa 2011 yılında deneyimledim. İlk kez tatilimi bir çadır kampında geçirdim. Anlatılanlardan aldığım güvenle, bekar bir kadın olarak beş yaşındaki kızımın birlikte gitmişim Emek Kampı'na. Bu yılki gibi, o zaman da İzmir'in Selçuk ilçesinde gerçekleşmişti. Çok fazla bir beklentiyle katılmamıştım kampa. Tek

beklentim, kızım için güvenli bir ortam olmasıydı. Kamp alanına geldiğimizde bizi karşılayanların nezaketi ve gülümseyen yüzleri, ilk anda içimizi ısıtmıştı. Bize gösterilen çadıra yerleştikten sonra kampın düzeni ve işleyişiyle ilgili bilgilendirme yapıldı. O andan sonra, artık ben de bir kamp sakiniydim ve işleyişin bir parçası olmuştum.

Kahvaltıyla başlayan günün telaşı, yatmaya kadar devam eder ve kamp sakinlerinin iş birliğiyle gerçekleşir. Herkesin bilgisi, yeterliliği, gücü ölçüsünde gönüllü olarak sorumluluk alması ve bundan şikâyet de etmemesi insanın içine ferahlık veriyordu. Belki de bu kampı bu kadar özel kılan da bu. Bu programın içinde çocukların da düşünülmesi beni hem mutlu etmişti hem de içimi rahatlatmıştı. Öğretmen arkadaşların katkısıyla çocuklar için oyun ve eğitici atölyelerin kurulması müthiş güzel bir şeydi.

Kampa gelirken "Acaba kızım sıkılır mı?" diye düşünmüyordum da değildim. Ancak yanıldığımı ilk günde anladım. Bu atölyeler sayesinde, kızımı gün içerisinde sadece yemek saatlerinde görebildim. En güzel tarafı da kızım nerede, ne yapıyor diye kaygı duymamak olmuştu. Biliyordum ki kızım güvenli ellerde ya oyun oynuyor ya da bir şeyler öğreniyor. Biliyordum ki çok mutlu. Arkadaşlarla sohbet ederken ya da bir ağaç gölgesinde kitabımı okurken, kızımın neşeyle koşturmasına çokça şahit oldum. Yanında olmanız bile, ihtiyacı hâlinde birilerinin çocuğunuza sahip çıkıyor olması inanılmaz rahatlatıcı bir duygu ebeveynler için.

Yalnız değildiniz

Kampın bir diğer güzel tarafı da yeni in-

sanlarla tanışmak oldu benim için. Ülkenin her yanından gelen, benzer düşüncelere sahip insanlarla aynı ortamı paylaşmak çok keyifliydi.

İlk defa karşılaşıyor olsak bile yabancılik çekmiyor olmak, güven duygusunu da beraberinde getiriyor bence.

Biz emekçiler için hayatın giderek zorlaştığı zamanlardan geçerken, bazen kendimizi çok yalnız hissettiğimiz anlar elbet oluyor.

İşte bu ortamda, aklı ve kalbi aydınlık olan insanları tanımak, bana yalnız olmadığımı duygusunu da verdi.

Evet, bu ülkede benim gibi düşünen çok insan var ve hepimiz aynı şeyi istiyoruz, bu yolda mücadele ediyoruz: Sömürsüz, insanca yaşayacağımız bir düzen.

Emek Kampı'na bu sene de katılacağım. Bu, benim beşinci katılımım olacak. İçimde şimdiden ufak ufak heyecanlar duymuyor değilim.

Acaba bu yıl nasıl bir program olacak, nasıl geçecek?

Artık kızım da büyüdü, o gençlik kampına katılacak. Kampın en çok keyif aldığım tarafı, gerçekleşen söyleşi ve paneller. Dünya ve ülke gündemini alanlarında yetkin kişilerden dinlemek, sorularına cevaplar almak benim için kaçırılmayacak bir fırsat.

"Yine ve yeniden buluşalım!"

Bu kadar mı, hiç mi eğlenmeyeceğiz? Tabii ki, o da var. Müzik hep var zaten, hem de canlı. Gitarıyla, bağlamasıyla kampa ses getiren arkadaşlar da var, sağ olsunlar. Türküler, halaylar ve hatta skeçler yaz akşamlarına ayrı bir renk katmakta. Bir yanda bu varken, diğer yanda hemen her

çadırın önünde de küçük grupları görmek mümkün.

Çadırlar arasında dolaşırken bir de bakmışsınız, bir çay keyfine siz de dahil olmuşsunuz. Bu samimi ortamı kolaylıkla nerede bulur bir insan diye düşünmüyordum da değilim.

Cevabımız, aile ortamında olacaktır şüphesiz. Zaten amaçlanan da bu bence. Gündüz vakti mavisıyla bizi rahatlatan deniz, akşamları rüzgârın getirdiği kokusuyla içimize ferahlık getiriyor doğal olarak. Sohbetlere bir tatlı katkı da denizin koku-sundan geliyor.

Kamp süresince, Selçuk'taki Efes Antik Kenti ve Şirince'ye düzenlenen gezilere de katılma şansımız var. Dolu dolu bir program bu sene de bizi bekliyor bence.

Katıldığım her kamptan çok mutlu döndüm. Her seferinde "İyi ki gelmişim." dedim.

Ekonomik durumumuz, her ne kadar tercih etmesem de, yıldızlı otellerde her şey dahil tatil yapma imkânı vermiyor bize.

Kendi adıma, yaşadığım betondan çıkıp başka bir betona girmek istemiyorum; bu sebeple bu kampa seve seve katılıyorum.

Doğayla iç içe olma fırsatını kaçırmak istemiyorum. Betona boğulduğumuz, ağaçların gölgesine, kuşların sesine hasret kaldığımız kentlerden kısa süreliğine de olsa nefes almak için uzaklaşmak gerçekten bir ihtiyaç. Kendim gibi bildiğim dostlarla bir ekmeği paylaşmak, kahkahalar attığımız anları fotoğraflarla anılarımıza katmak, rehberimize yeni bir numara ekleyerek ve "Seneye yine görüşürüz." diyerek ayrılmak ne büyük bir mutluluk.

İşte, o sene yeniden geldi.

Haydi dostlar, bu sene yine ve yeniden buluşalım!

‘Çocuklarımızın geleceğinden çalışıyorlar’

Aycan Akar
İstanbul-Tuzla

Ben Aydınlı Mahallesi’nde oturuyorum. İki çocuğum var ve bu eğitim yılını çok daha zor koşullarda geçirdik. Bu bir yıl biz kadınlardan o kadar çok şey aldı ki... Hâlâ da almaya devam ediyor. Yetmiyor, çocuklarımızın geleceğinden de alıyor. Okul dönemi başladığından beri, okuldaki her ihtiyaç biz velilerin sırtına yüklendi. Ne eksik olsa bizden istendi. Evimizden, mutfağımızdan, cebimizden eksildi. Ve her seferinde “Devlet, hangisine yetişsin? Çocuklarımızın geleceği için istiyoruz” denildi. Tuvalet kağıdından deterjana, güvenlik çalışanına ödenecek maaştan okul kırtasiye ihtiyaçlarına... Hepsi bizlere yüklendi.

Peki biz kimiz? Bir çoğumuzun eşi işçi. Çok azımız ise çocuklarımızı bırakacak birini bulursak gündelik işlere gidebiliyoruz. Benim eşim deride çalışıyor ve daha yeni sözleşmeleri imzalandı. İmzalanmasa hakları için greve çıkacaklardı. Eşimin deyimiyle “Deride en düşük sözleşme, yani en kötü ücretlerin konuşulduğu” bir dönemdeyiz. Şimdi ekonomik gelirimiz bu durumdayken, bize daha fazlasını vermeyenler, nasıl her seferinde bizden daha fazlasını istiyorlar? Şimdi çocuklarımızdan biri ortaokula geçecek. Ve normal sınıf/proje sınıf ayrımında çocuklarımızın geleceği için daha iyi bir eğitim alsın diye proje sınıfına vermek istiyoruz. Ama bize şimdiden 10 binleri aşan ücretlerden bahsetmeye başladılar. Bu maaş ile bu parayı nereden bulacağız? Daha neyden kısıacağız? Her çocuğun iyi bir eğitimi alması gerekirken, bizlerin kazandığı üç kuruş ile hayatta kalmak ile çocuklarımızın eğitim hakkı arasında bir tercih yapmamızı istiyorlar. Böyle bir tercihi yapabilecek ekonomik gelire sahip olmayan biz işçiler, emekçilerinde oturduğu mahalle okullarında bizler bunları yaşıyoruz. Aynı apartmanda oturan biz kadınlar, her yana gelince kara kara bunları düşünüyoruz. Hiçbirimizin çocuğu bunu hak etmiyor.

Fotoğraf: Evrensel

Veliler şimdiden bir sonraki okul dönemini düşünüyor:

‘Geçinmek nefes almak olmuş’

Nevruz Mersin
Sibel Kaygusuz
İstanbul-Pendik

Kadınlar, artan hayat pahalılığı karşısında çocuklarını okula göndermemek için büyük bir mücadele veriyor. Öyle ki kadınlar yaz mevsiminde önümüzdeki okul döneminin beslenmesini düşünür hale geliyor.

Bu eğitim öğretim döneminde kadınların en büyük dertlerinden biri çocukların beslenme masrafları oldu. Çocuklarına sağlıklı beslenme programını uygulayabilmek bir kenara Esenyali Kadın Dayanışma Derneği’ne gelen kadınların, hele ki iki veya üç çocuğu olan kadınların tek derdi çocuklarını okula aç göndermemektir. Her kadın, okullar daha bir hafta önce kapanmış olmasına rağmen önümüzdeki dönemin kaygısını gütmeye başlamış bile. Gizem bunlardan biri. Şöyle anlatıyor: “Bir öğün ücretsiz yemek çocuklarımızın hakkı ve bu haktan mahrum bırakılıyorlar. Her gün artan fiyatlar artık bizi çok zorluyor. İki çocuk okutuyorum, sadece eşim çalışıyor ve çocuklara beslenme koyarken o kadar zorlanıyorum ki. Büyük çocuğum ortaokul öğrencisi ve bazen kantinden yemek istiyor. Biri bir şey yiyince diğeri onu istiyor, bu durum da bizi çok zorluyor.”

Yalnızca yaşadığımız ülkede değil, farklı ülkelerde de yaşanan her olayın faturası emekçiye kesiliyor. İsrail-İran savaşının haftası dolmadan özellikle akaryakıtta yapılan zamlar çoktan tezgahlarda karşılığını buldu. Hem Türkiye’de uygulanan ekonomi programının hem de savaşın sonuçlarını kadınlar,

çocuklarına mevsimine uygun meyve-sebze dahi yedirememekle ödüyor.

İki çocuk annesi Necla, aynı zamanda yıllardır dernekte tüm bu sorunlara karşı mücadele eden kadınların başında geliyor ve anlatıyor: “Ekonomik stres içinde geçen bir sene oldu, özellikle çocukların beslenme konusu bizi zorladı. Benim iki çocuğum var, ilkokula gidiyorlar. Önceki sene de zorluyordu okul masrafları, bu sene daha da sıkıntılı geçti. Haftanın üç günü simit ve meyve koymakta zorlandık. Şimdi yaz tatili geldi, doğalgazdan kurtulduk diyoruz fakat bir yere adım atsak çocuklarla 1-2 bin lira ödüyoruz. Tatile bir yere, birkaç günlük gitmeyi düşünsek fiyatlar maaşın üç katı. Son dönemde Ortadoğu’da çıkan savaşın etkisiyle her şey daha da katlandı. Yaz mevsimi olmasına rağmen sebze fiyatları 80-90 liradan başlıyor, meyve 100- 600 lira arasında, kiraz 600 lira. Geçinmek nefes almaktan ibaret olmuş. Acil olarak ekonominin düzeltilmesi için gerekli adımlar atılmalı.”

“Çocuğu servise veremeyeceğim seneye”

Her fırsatta bir öğün ücretsiz yemek meselesinin ne kadar önemli olduğunun, kadınların

ve çocukların yaşam standartlarının hiç yoktan normale yaklaşabilmesi açısından öneminin altını kalın harflerle çizen, iki çocuk annesi bir kadın Fatima: “Küçük oğlum evimize yakın bir okulda okurken büyük oğlum ortaokul öğrencisi ve Tuzla’da okuyor. Evden beslenmesini koyuyor, aynı zamanda günlük 200 lira harçlık veriyorum. Onunla da en fazla bir tost yiyebileceğini ki sağlıklı beslenmeye en fazla ihtiyaç duyduğu dönemde. Gelişim çağında çocuğum okulda ekmek arası ya da kuru gıda yiyerek besleniyor. Bu beni çok üzüyor. Hem harçlık vermek hem de servis parası bizi çok yıpratıyor. Önümüzdeki dönem servise vermeyi düşünmüyorum. Ama eğer okullarda bir öğün ücretsiz, sağlıklı yemek verilirse çocuğumu servise verebilirim. Zaten bu yıl LGS’ye hazırlanacak. Sınav stresiyle birlikte bir de çocuğumu yol stresine sokacağım. Bir de gittiği okula ulaşım iki araçla yapılıyor. Milli Eğitim Bakanını da belediyeleri de görevini yapmaya çağırıyorum. Eğitimin ücretsiz hale gelmesi demek bizim yükümüzü hafifletmek demek. Taleplerimiz yerine gelene kadar mücadele edip sesimizi duyurmaya devam edeceğiz.”

Yeni bir yolun umut ışığı: Elazığ Kadın Dayanışma Derneği

Esin Coşkun

Elazığ Kadın Dayanışma Derneği
Başkan Yardımcısı

Bazı başlangıçlar sessiz olur. Kimse duymaz, fark etmez ama zamanla o sessizlik büyür, yankılanır ve bir gün bir çılgınlığa dönüşür. Elazığlı kadınlar uzun süre sessizliğin ardından bir araya geldiler. Sessizlikleri konuşmaya, konuşmaları mücadeleye,

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

mücadeleleri de dernek çalışmasına dönüştü. Elazığ Kadın Dayanışma Derneği'nin hikayesi böyle başladı.

Büyük Maraş depreminin yaşandığı süreçte Elazığlı kadınlar depremde mağdur olan kadın ve çocuklara yardım etmek amacıyla Elazığ Ekmek ve Gül Grubunu oluşturmuştu. Elazığ Ekmek ve Gül Grubu, deprem bölgesinde yaşayan, mağdur olan kadın ve çocuklara hijyen kitleri ve dayanışma paketleri hazırlayarak yardım bekleyenlere ulaştırmaya çalıştı. Deprem bölgesinde yapılan ziyaretlerde hem yardımlar ulaştırıldı hem de Kız Kardeşlik Köprüsü Kampanyası kapsamında hayatın yeniden inşa edilmesi için dayanışma ağları örüldü.

Dernek tüm kadınları kapsayacak, ilerletecek

Ülkemizde ve özellikle Elazığ'da artan kadın cinayetlerine karşı durmak, şiddet vakalarının takibini yapmak amacıyla deprem döneminde oluşan dayanışma ağları artarak devam etti. Elazığ Kadın Platformu oluşturularak kadın mücadelesi zamanla farklı bir sürece evrildi. İşte bu süreçte dernekleşme fikri de konuşulmaya başlandı. Kadınlar artık özne olmak, söz sahibi olmak, karar mekanizmalarında daha etkin yer almak istiyordu.

Kuruluş süreci kolay değildi. "Gerek var mı?" diyenler oldu. "Siyaset yapmayın" diyenler oldu. Oysa biz biliyoruz ki bu ülkede kadın olmak kendi başına politik bir mesele.

Dernek yalnızca şiddet gören kadınlara destek olmak için değil, aynı zamanda kadınların hayatta daha güçlü durabilmesine yardımcı olmak için kuruldu. Ekonomik güçlenmeden psikolojik dayanışmaya, eğitimden hukuki desteğe kadar birçok alanda kadınlarla dayanışmak istiyoruz. Kadınlar için çeşitli etkinlik fırsatlarını birlikte yaratmak istiyoruz. Kültürel etkinliklerden dikiş, nakış gibi eğitimlere, politik tartışmalardan panellere hayatı birlikte kurmayı amaçlıyoruz.

"Geleceği yeniden inşa ediyoruz"

Derneğe gelen kadınların talepleri doğrultusunda atölyeler planlamak ve dayanışmayı büyütmek önemli bir yerde duruyor. Her biri küçük bir adım gibi görünebilir ama birlikte yürüdüğümüzde yolları değiştiren adımlardır bunlar. Amacımız derneğin sadece fiziksel bir mekan olarak değil, kolektif bir varoluş alanı olarak hayat bulmasıdır.

Çünkü toplumsal dönüşüm bireysel çabalarla değil, ortak mücadelelerle oluşur. Elazığ Kadın Dayanışma Derneği, bu mücadele için umut veren bir başlangıç olacaktır.

Biz kadınlar olarak artık şunu çok iyi biliyoruz: Bir araya geldiğimizde sadece birbirimizin yarasını sarmıyoruz, aynı zamanda geleceği yeniden inşa ediyoruz. Kadınların hikayesini kadınlar yazıyor artık. Hem de yüksek sesle, kararlılıkla ve birlikte.

Kemalpaşa'da yükselen ses:

"Emeğimizin karşılığını almak için mücadeleyi büyütüyoruz"

Fotoğraf: Kemalpaşa Kadın Dayanışma Derneği

Kemalpaşa Kadın Dayanışma Derneği
Artvin

"Bizler Karadeniz'in hırçın coğrafyasında yaşayan; çayda, bahçede emeğiyle hayatı taşıyan ama emeğinin karşılığını alamayan kadınlar. Ve şimdi sesimizi yükseltmek için yan yanayız."

Ülkemizde ve yaşadığımız memlekette katledilen, yok sayılan, geleceği çalınan tüm kadınlar için daha yaşanabilir bir dünya umuduyla, Ekim 2024'te Kemalpaşa Kadın Dayanışma Derneği olarak mücadeleye başladık.

İlçemizde kadınların nefes alabileceği alanların neredeyse hiç olmaması, karar alma mekanizmalarında kadınların yer bulamaması, çay tarlalarında en çok kadınlar çalışırken banka hesaplarındaki paranın erkeklerde olması bizleri bir araya getiren en temel nedenlerdi.

Kemalpaşa'da seçmen sayısı kadın ve erkek olarak neredeyse eşitken, yerel seçimlerde tüm adayların erkek olması ve kadınların yalnızca oy veren birer figür

olarak görülmesi "Artık yeter" dememize sebep oldu.

Bizler Karadeniz'in hırçın coğrafyasında yaşayan; çayda, bahçede, evde, işte emeğiyle hayatı taşıyan ama emeğinin karşılığını alamayan kadınlar. Ve şimdi sesimizi yükseltmek, dayanışmak ve birlikte güçlenmek için yan yanayız.

Kadın kadının yurdudur

Amacımız;

Kemalpaşa sokaklarında özgürce, korkmadan yürüyebileceğimiz yaşanabilir bir kent inşa etmek,

Eşitlikçi ve katılımcı bir toplum anlayışıyla işte, okulda, evde ve kamusal alanlarda söz ve karar sahibi olmak,

Kadın ve çocuklara yönelik şiddet ve istismara karşı birlikte mücadele etmek,

Kadınlarla birlikte tiyatro, resim, müzik, şiir, dans, el sanatları gibi kültürel ve sanatsal üretimler gerçekleştirmek,

Kadınların akşam saatlerinden sonra sosyal hayattan tamamen kopduğu bu kentte sosyalleşebileceği alanlar yaratmaktır.

Bu çerçevede ekim ayından bu yana çokça etkinlik düzenledik. Atölyeler, paneller ve şenlikler bu sürecin bir parçasıydı.

Biz, birbirimizi dinlediğimiz, dert ortağı olduğumuz, birlikte güldüğümüz, birlikte ağladığımız ve hayatı birlikte yeniden ürettiğimiz bu mücadele ve dayanışma ağını güçlendiriyoruz. Çünkü, "kadın kadının yurdudur."

Sanat Fabrika'dan kadınlar: 'Laikliği ve sanatı savunacağız'

Yağmur Su
İstanbul-Şişli

Taksim'de LeMan Kültür'e yönelik gerici saldırıya karşı sanatçı kadınlardan ortak ses yükseldi. Sanat Fabrika'dan kadınlar, saldırının yalnızca bir mekâna değil; düşünceye, sanata, mizaha ve tüm özgürlük mücadelelerine yöneldiğini vurgulayarak laikliği, sanatı ve dayanışmayı savunacaklarını duyurdu.

'Ülkeyi gericiliğe teslim etmeyeceğiz'

Opera sanatçısı bir kadın

LeMan Kültür'e yapılan saldırı, sadece bir mekâna değil; düşünceye, sanata, mizaha ve kadınların, LGBTİ'lerin, işçilerin yürüttüğü her türlü özgürlük mücadelesine yönelmiştir.

Biz sanatçı kadınlar biliyoruz ki bu saldırılar tesadüf değil. 25 Kasım'da, 8 Mart'ta bize yolları kapatan polisler bugün şeriatçılara Taksim'de eşlik ediyor. Onlar Taksim'de sopalarla eylem yapıyor ve tek bir kişi bile gözaltına alınıyor!

Kadınların, işçilerin, sanatçıların barışçıl yürüyüşlerine, grevlerine, forumlarına en sert müdahaleyi yapan bu düzen; sıra gerici çetelere gelince göz yumuyor, yol veriyor, koruyor. Çünkü korkuları ortak: Özgür bir toplumun, örgütlü bir halkın, dayanışmanın büyümesi!

Biz buradayız! Laikliği savunmak, sanatı savunmaktır. Sanatı savunmak, özgürlüğü savunmaktır. Bu ülkeyi gericiliğe, zorbalığa, sansüre teslim etmeyeceğiz. Kalemlerimiz, sahnelerimiz, şarkılarımız, fırçalarımızla buradayız. Bir karikatürü, bir sahneyi, bir şarkıyı, bir kadını susturamayacaksınız!

'Kadınları yok sayan bir düzeni savunmak hak değildir'

Tiyatro sanatçısı bir kadın

LeMan'ın son sayısındaki karikatür kutsal değerlerinden ötürü insanları rahatsız etmiş olabilir. Ancak bu rahatsızlık, hiç kimseye "Yaşasın Şeriat" diyerek kadını yok sayan bir düzeni savunma ve bunu sokaklara taşıma hakkı vermez.

Özellikle erkek egemenliğinin hüküm sürdüğü bu coğrafyada her krizden, her karışıklıktan güç devşirerek kadınları baskılamayı kendine görev edinen bu gerici zihniyete asla taviz verilmemelidir.

Bugün şeriat sloganlarıyla tüm toplumu dize getirmeyi ve kadınların özgürlüğünü yok etmeyi savunanlar; yarın aynı zihniyetle herhangi bir kadına fiziksel, psikolojik ya da sözlü şiddet uygulamaya yeltenebilir.

'Bu sokakları karanlığa bırakmayacağız'

Müzikal sanatçısı bir kadın

Kendimi güvensiz hissettiğim, tetikte olmaya maalesef alışmak zorunda kaldığım bu sokaklarda yüzleri karanlık ideolojileriyle sertleşmiş; geçmişi bombalı saldırılarla, infazlarla dolu grupların sloganları ve şeriat çağrıları yankılanıyor.

Bu gruplara gösterilen yaklaşımın kadını erkeğin denetimine ait gören zihniyetten hiç de farklı olmadığını görmek korkumu katbekat artırıyor.

Ama biliyoruz ki korkumuz örgütlüyse umudumuz da örgütlüdür! Kadınlar, işçiler, sanatçılar ve bu topraklarda özgürlükten yana olan herkes, gerici karanlığa karşı yan yana gelerek bu düzeni değiştirecek güce sahiptir. Bu sokakları da, bu şehri de, bu dünyayı da karanlığa bırakmayacağız!

'Polisin müdahale etmemesi beni korkuttu'

Konservatuvar hazırlık öğrencisi bir genç kadın

Hayalim şarkı söylemek, dans etmek, sahnede özgürce var olmak. Ama daha sahneye çıkmadan şeriat korkusunu yaşıyorum. LeMan Kültür'e saldıranlar, ellerinde sopalarla "Şeriat gelecek" diye bağırlıyorlar. Benim sahnede nefes aldığım, şarkı söylediğim hayatı ellerinden gelse yasaklayacaklar.

Her ders çıkışında "Yolda biri karşıma çıkar mı?" diye korkuyorum. Annem her seferinde "Dikkat et" diyor ama sokakta sopayla şeriat çağrısı yapanlara kimse bir şey demiyor. Bu duruma polisin müdahale etmemesi beni çok korkuttu. Saraçhane dönemi öğrencilere çok sert davranmışlardı halbuki.

'Belli ki yasaklar sadece bize işliyor'

Tiyatro sanatçısı bir kadın

Barışçıl yürüyüşlerimizin engellendiği, demokrasi ve adalet taleplerimizin suç sayıldığı bir ülkede polis, tehditler savuran ve barikatlara saldıran bu grubu uzun süre yalnızca izledi, neredeyse hiçbir müdahalede bulunmadı. Anayasal haklarımızı hiçe sayılarak konulan eylem yasakları, belli ki şeriatçılara işleniyor.

Her güne yeni bir kadın cinayeti ya da şiddet haberiyle uyanıyoruz ve özgürce yaşama hakkımızı savunmamız bile engellenmek isteniyor. Onur yürüyüşlerimiz yasaklanıyor, susturulmak isteniyoruz. Ama bunların hiçbirini kabul etmiyoruz. Kazanılmış haklarımız için mücadelemizi büyütüyoruz.

Görsel: Mukadderat filminin fragmanından alınmıştır

İşin yorgunluğunu Mukadderat filmiyle attık

Sibel Alkan
İstanbul-Sultangazi

Sultangazili kadınlar olarak Ekmek ve Gül dergisini okurken daha sonra bir araya gelip film izleme kararı almıştık. Bu karar doğrultusunda Mukadderat filmi izlemek için bir araya geldik. Katılan kadınların hepsi çalışan kadınlardı. İş dönüşü yorgun olacakları gerekçesiyle başta katılmak istemeyenler bile filmi izlerken yorgunluklarını unuttular. Patlamış mısırını alıp gelen kadınlarla filmi izlemeye başladık.

Filmi izledikten sonra yaptığımız değerlendirmede Sultan'ın eşi öldükten bir gün sonra çocuklarına evlenmek istediğini söylemesi en çok üzerinde durduğumuz konu oldu. Bu davranışın genellikle erkeklere has olduğu vurgulanarak, bir kadının böyle bir istekte bulunması hem şaşırtıcı hem de cesurca bulundu. Sultan, evlenme amacını şöyle açıklıyordu: "Yanımda bir nefes, bir ses olsun istiyorum. Yalnız yapmam." Oysa, bir kadının kendini eş, anne, evde sürekli iş yapan bir kadın olarak görmeye mecbur bırakılmasının, toplumsal bir dayatmanın sonucu olduğunun farkında değildi. Bu nedenle, yanında bir erkeğe ihtiyaç duyuyordu ve kasabada evlenebileceği erkekle aramaya başlamıştı. Evlenmesi için tanıştırılan biriyle yaptığı sohbette bir

aydınlanma yaşadı ve ürettiğini mahsulleri pazarda tezgah açarak satmaya başladı. Sonrasında, kasabada ki birkaç kadını da yanına alarak pansiyon işletmeye başladı. Böylece, kendini başka bir maceranın içinde bulan Sultan, üreten bir kadın olarak toplumsal dayatmadan bir nebze de olsa kurtulmuş oldu. Erkek egemen bir dünyada kadın olmanın zorluklarını ve kadınların hakların kısıtlanmasını konu alan bu film aslında bir gerçeği gözler önüne seriyordu. Filmde Sultan'la birlikte pansiyonda çalışan kadınların geçirdiği değişimi, Sultan'ın kızının erkek kardeşiyle eşit miras hakkı için verdiği mücadeleyi de konuştuk.

Bir arkadaşımızın da dediği gibi, Sultan birilerine hizmet etmeye alışmış ve bütün hayatı böyle geçmiş. O kişi de gidince boşa düşerek onun yerine başka birini arıyor. Arkadaşı buna mecbur olmadığını anlatınca üreten biri olmaya başlıyor ve hatta sonrasında gelen evlenme tekliflerini de reddediyor. Pazarda yan yana tezgah açtığı erkeklerle arkadaş olabiliyor.

Film, kadınların dayanışmasını, yaşadıklarına mukadderat deyip geçmemeyi, mücadele etmeyi öğütleyen güzel bir yapımdı. Daha önce, "Yorgun oluruz, gelemez" diyen kadınların bir sonraki izleyeceğimiz filmi ne olacağına dair önerilerimizi konuşarak evlerimize dağıldık.

Magarsus: Toprağın üstünde halk, altında sömürü var

Görseller: Magarsus'un fragmanından ekran görüntüleri

Havva Meşe

Türkiye'nin son dönemdeki en dikkat çekici yerli yapımlarından biri olan Magarsus, sadece bir bölge hikâyesi değil; aynı zamanda bir ekonomik savaş, aile çatışması ve sınıfsal gerilim öyküsü. Adana'nın sıcak ve bereketli topraklarında geçen bu dizi, narenciye tarlalarının gölgesinde yaşanan karanlık ilişkiler ağını ve bu ağın küçük üreticilere, emekçilere, kadınlara, göçmenlere nasıl dokunduğunu anlatıyor.

Magarsus, ismini aldığı hayali bir kasabada geçiyor. Bölge halkının geçim kaynağı olan narenciye ticareti zamanla küresel sermaye gruplarının, yerli işbirlikçilerin ve mafyavari yapıların çıkar çatışmasına sahne oluyor. Hikâye, bölgenin güçlü ailelerinden Kurak ailesi etrafında dönüyor. Aile üyeleri, narenciye işini büyütmek ve bölgenin söz sahibi tüccarı olmak için hem birbirleriyle hem de dış güçlerle mücadele ediyor. Fakat mesele sadece ticaret değil. Dizide aynı zamanda topraklarını, ürünlerini ve alın terlerini korumaya çalışan köylülerin öyküsü; yoksulluk ve kimliksizlik içinde sömürülen göçmen işçilerin dramı; bürokrasiyle iç içe geçmiş rant ilişkileri ve kadınların sistemin iki kat ezdiği yapılar içindeki mücadeleleri de yer alıyor.

'Tarafsız hakem değil, sermaye adına aktif bir oyuncu'

Dizi alt metinlerinde oldukça güçlü bir politik okuma barındırıyor. Bu noktada devletin tarafsız bir hakem değil, sermaye

adına hareket eden aktif bir oyuncu olduğunu görüyoruz. Bu ilişkileri bir mafya anlatısıyla değil, sistematik bir düzenin iç parçası olarak kuruyor. Klasik "köy ağası" düzeninin modern bir versiyonunu gösterirken aynı zamanda emperyalist tekellerin yerli taşeronlarla birlikte Anadolu'nun bereketli topraklarını nasıl sömürdüğünü işaret ediyor. Uyuşturucu ticareti, yerel yönetimle iç içe geçen mafya ilişkileri, uluslararası şirketlerin maden sahalarıyla bölgede kurdukları hâkimiyet gibi unsurlar, Magarsus'un temel gerilim hatlarını oluşturuyor. Ayrıca göçmen emeğinin ucuz işgücü olarak kullanılması, kadınların sistemin her halkasında ezilmesi ve gençlerin çıkışsızlık içindeki savrulmaları gibi temalar, dizinin güçlü sosyal

gerçekçilik yönünü perçinliyor.

Güçlü kadın patron temsili

Başrollerde yer alan Ercan Kesal, Halil Kurak rolüyle yıkılmakta olan klasik ticaret düzenine tutunmaya çalışan bir patron. Halkla arasındaki eski "ağa-maraba" ilişkisini sürdürmeyeceğini fark ediyor. Yerli patronun geleneksel tipini temsil ediyor: Yabancı sermayeyle değil ama devletle kurduğu ilişkilerle aynı sonuca hizmet ediyor. O da köylünün toprağını değil, kendi şirketinin çıkarlarını önceleyenlerden. Merve Dizdar'ın Tansu Kurak rolüyle canlandırdığı karakter, ailenin "modern" yüzü, yurt dışında eğitim almış ve klasik ticaret yöntemlerindense

şirketi daha kurumsal ve modern bir yapıya ve üretime dönüştürmek için aile şirketinin başına geçen bir iş kadını. İlk bakışta güçlü kadın temsiline göz kırıyor. Yerli sermayeyi emperyalist çıkarlarla buluşturan, topraklarını kaybeden köylüyü görmezden gelen bir temsil. Kadınların iş dünyasında ya da aile mirasında söz sahibi olmaları, kapitalist toplumda kadın özgürlüğünün bir göstergesi olarak sunulur. Ancak dizide görüyoruz ki bu güçlü kadın patron temsili, halktan yana değil; sistemi sürdüren ve üretici köylülerin emeğini sömüren bir yapının aktörleri haline gelişine dayanıyor. Sömürü sürüyor, sadece öznelere değişiyor.

'Anlatılanlar yalnızca bir kurgu değil'

Magarsus, toprak üzerindeki mülkiyetin kime ait olduğu sorusunu işlerken emeğin kim tarafından üretildiğini ve kim tarafından gasbedildiğini de sergiliyor. Köylünün tarlası gidiyor, yerine maden sahası açılıyor. Mülteci emeği ucuz ve her yasa dışı işlerde kullanılıyor, insanca bir muamele yapılmıyor. Dizide yöneticinin kim olduğu fark etmeksizin sorunun bir sistem sorunu olduğunu açık bir biçimde görüyoruz. Devlet, şirketin hakemliğini değil; yordakçılığını yapıyor. Bu düzenin kaybedeni halk, kazananı her zaman sermaye oluyor. Eğer Magarsus'a sadece bir dizi olarak değil, toplumsal yapıyı anlamaya dair bir belge olarak bakarsanız; göreceksiniz ki bu dizide anlatılanlar yalnızca kurgu değil. Madencilikten tarıma, göçmen emeğinden devlet şiddetine kadar uzanan çok katmanlı bu anlatı, bugünün Türkiye'sine dair çıplak ve sert bir yüzleşme sunuyor. İzlenmeye değer bir yapıt. Şimdiden iyi seyirler ...

